

Θ'.

ΕΚΘΕΣΙΣ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ
ΤΟΥ ΕΝ ΒΕΝΕΤΙΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ
ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1970

Μολονότι τὰ καίρια προβλήματα οικονομικῆς, διοικητικῆς καὶ ὀργανωτικῆς φύσεως τὰ ἀπὸ μακροῦ ἐκκρεμῇ δὲν εὔρον τὴν εὐκαιρίαν λύσιν των οὐδὲ κατὰ τὸ ἔτος 1970, ἡ ἐπιστημονικὴ ἐν τούτοις δραστηριότης τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἰνστιτούτου Βυζαντινῶν καὶ Μεταβυζαντινῶν Σπουδῶν Βενετίας ἐξηκολούθησεν ἀδιάπτωτος. Κατὰ τὰ ἤδη καθιερωθέντα, παρὲς κατωτέρω ἔκθεσιν τῶν πεπραγμένων τοῦ Ἰδρύματος κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο, τὸ τέταρτον τῆς θητείας μου ὡς διευθυντοῦ αὐτοῦ*.

Α'. ΕΡΓΑ ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΕΩΣ ΚΑΙ ΑΝΑΔΙΟΡΓΑΝΩΣΕΩΣ

1) Εἰς τὸ κτήριον τῆς παλαιᾶς Φλαγγινείου Σχολῆς, ἥτοι τὴν σημερινὴν ἔδραν τοῦ Ἰνστιτούτου, ἐγένοντο σημαντικὰ ἔργα πρὸς ριζικὴν ἀνακαίνισιν τῆς εἰς τὸ βάθος τοῦ ἰσογείου αἰθούσης τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Ἰδρύματος. Ὡς εἴχομεν ἤδη προβλέψει, οἱ ἐκ τῆς ὑγρασίας διαβρωθέντες, ἐνεκα τῆς μὴ ἀπομονώσεως αὐτῶν κατὰ τὴν πρὸ δεκατριετίας ἀνακαίνισιν τοῦ κτηρίου, ὑπόγειοι σωλῆνες θερμάνσεως παρουσίασαν νέας σημαντικὰς βλάβας καὶ κατὰ τὴν μίαν πλευρὰν (τὴν βόρειον) τῆς βιβλιοθήκης. Διὰ τοῦτο προέβλεψεν εἰς τὴν ἀντικατάστασιν αὐτῶν διὰ καινουργῶν, στερεῶν καὶ ἀπομονωμένων σωλῆνων συνολικοῦ μήκους 25 περίπου μέτρων καλυπτόντων κατὰ τὸ ἥμισυ τὴν περίμετρον τῆς αἰθούσης τῆς βιβλιοθήκης. Ἀκολουθῶς δλόκληρος ὁ ἐσωτερικὸς χώρος τῆς βιβλιοθήκης ἐλαιοχρωματίσθη διὰ πρῶτην φορὰν ἀπὸ τῆς ἀνακαίνισεως τοῦ κτηρίου. Τέλος, εἰς τὴν ὀροφὴν τῶν δύο κλιτῶν τῆς βιβλιοθήκης ἐτοποθετήθησαν κατάλληλοι λαμπτήρες φωτισμοῦ διὰ «νέου», διότι ὁ μέχρι τοῦδε φωτισμὸς αὐτῆς ἦτο ὅλως ἀνεπαρκής. Τοιοῦτοτρόπως εἰς τὴν οὕτω ριζικῶς ἀνακαινισθεῖσαν εὐρύχωρον αἶθουσαν τῆς βιβλιοθήκης οἱ μελετηταὶ θὰ δύνανται τοῦ λοιποῦ νὰ ἐργάζωνται ἀνέτως.

2) Ἐνεκα τοῦ διαρκοῦς ἐμπλουτισμοῦ τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Ἰνστιτούτου διὰ νέων βιβλίων, κατέστη ἀπαραίτητος ἡ κατασκευὴ μιᾶς προσθέτου ξυλίνης βιβλιοθήκης, τοποθετηθείσης παρὰ τὰς κατὰ τὴν βόρειον πλευρὰν τῆς οἰκείας αἰθούσης προϋπαρχούσας τέσσαρας τοῦ αὐτοῦ τύπου. Προβλέπεται ὅτι λίαν προσεχῶς θὰ χρειασθῇ νὰ κατασκευασθοῦν καὶ ἄλλαι βιβλιοθήκαι.

3) Εἰς τὰ γραφεῖα τοῦ πρώτου ὀρόφου τοῦ αὐτοῦ κτηρίου ἀνεκαινίσθη ἡ ἐφθαρμένη ἀπὸ ἐτῶν ἐπένδυσις τοῦ ἀνακλίντρου καὶ τῶν δύο καθισμάτων.

4) Εἰς τὰ τρία νεωστὶ ἀποπερατωθέντα ὥρατια δωμάτια τοῦ τρίτου ὀρόφου τοῦ αὐτοῦ κτηρίου συνεπληρώθη ἡ ἐπίπλωσις καὶ ὁ ἐξοπλισμὸς αὐτῶν διὰ τῶν ὑπολοίπων

* Τὰς προηγουμένας ἐκθέσεις μου βλ. εἰς τὰ «Θησαυρίσματα», τόμ. 4 (1967), σ. 225 - 241 (ἔτ. 1966/1967), τόμ. 5 (1968), σ. 255 - 287 (ἔτ. 1968) καὶ τόμ. 6 (1969), σ. 301 - 325 (ἔτ. 1969).

ἀναγκαίων (παραπετασμάτων, ταπήτων, φωτιστικῶν λυχνιῶν, ρουχισμοῦ κλπ.). Τοιούτο-
τρόπως τὰ δωμάτια ταῦτα κατέστησαν ἄκρως εὐπρόσωπα, ὥστε νὰ δύνανται νὰ δέχωνται
ὄχι μόνον σπουδαστὰς καὶ τακτικούς φιλοξενομένους, ἀλλὰ, εἰς ἐνδεχομένην ἔκτακτον
περίστασιν, καὶ ἐπίσημα πρόσωπα.

5) Εἰς τὸν ἱερὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ἐτοποθετήθησαν δύο νέα παραπετά-
σματα ἐξ ἐρυθροῦ βελούδου εἰς τὰς δύο πλαγίας θύρας αὐτοῦ, δεδομένου ὅτι τὰ ἄλλοτε
ὑπάρχοντα εἶχον φθαρῇ καὶ ἀχρηστευθῇ ἀπὸ πολλοῦ. Τοιούτοτρόπως συνεπληρώθη ἡ
μεγαλοπρεπὴς ἐσωτερικὴ ἐμφάνισις τοῦ ἱστορικοῦ τούτου ἑλληνορθόδοξου ναοῦ.

Κρίνομεν χρήσιμον νὰ σημειώσωμεν ἐνταῦθα ὅτι περὶ τῶν κατὰ τὰ τέσσαρα τελευ-
ταῖα ἔτη γενομένων ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ Campo dei Greci οἰκοδομικῶν καὶ ἀνακαινι-
στικῶν ἔργων, ἐπισκευῶν κλπ. ὑπεβλήθη εἰς τὰ ἄρμόδια ὑπουργεῖα ἡ ἀπὸ 23 Νοεμβρίου
1970 ὑπηρεσιακὴ ἔκθεσις τοῦ ἐιδικῶς ἐντεταλμένου νὰ παρακολουθῇ μονίμως καὶ ἐλέγχει
τὰς ἐν τῷ Ἰνστιτούτῳ ἐκτελουμένας οἰκοδομικὰς ἐργασίας ἐπιθεωρητοῦ Δημοσίων Ἔργων
κ. Διονυσίου Πατρικίου, ἐλθόντος καὶ παραμείναντος ἐπὶ δεκαήμερον ἐν Βενετίᾳ κατὰ
τὸν παρελθόντα Νοέμβριον πρὸς ἐπιθεώρησιν καὶ ἔλεγχον τῶν κατὰ τὴν τελευταίαν
τετραετίαν γενομένων ἐργασιῶν. Ἡ ἐκτενὴς ἔκθεσις τοῦ κ. Πατρικίου, ἣτις ἐκοινοποιήθη
καὶ ἡμῖν, καταλήγει εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι πᾶσαι αἱ γενόμεναι ἐργασίαι ἐξετελέσθησαν
λίαν ἱκανοποιητικῶς ἀπὸ ποιοτικῆς, οἰκονομικῆς καὶ διαχειριστικῆς πλευρᾶς καὶ ἐν πνεύ-
ματι περισυλλογῆς. Ὁ κ. Πατρίκιος ἐν τῇ αὐτῇ ἐκθέσει κατέστρωσε καὶ προέτεινεν
ἐπίσης πλήρη καὶ λεπτομερῆ προγραμματισμὸν ἀνακαινίσεως τῶν σημαντικωτέρων ἐν
Βενετίᾳ ἀκινήτων τοῦ Ἰνστιτούτου πρὸς ἀξιοποίησιν καὶ ἀποδοτικὴν ἐκμετάλλευσιν αὐτῶν.
Ἐλπίζομεν ὅτι, κατόπιν τῆς ὑπευθύνου ἐκθέσεως ταύτης τοῦ ἄρμοδιου καὶ ἐιδικῶς ἀπο-
σταλέντος ἀνωτέρου τούτου κρατικοῦ λειτουργοῦ, θὰ καταστή ἑφικτὸν νὰ ἐξευρεθοῦν
καὶ διατεθοῦν αἱ ἀναγκαῖαι πιστώσεις πρὸς πραγματοποιήσιν τῶν ἀπολύτως ἐνδεικνυο-
μένων τούτων ἔργων, τὰ ὅποια καὶ ἡμεῖς ἔχομεν κατ' ἐπανάληψιν προτείνειν.

Β'. ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ ΕΡΓΟΝ

Παρὰ τὰς ἐκ τοῦ ὀλιγαρίθμου προσωπικοῦ καὶ τῶν δυσαναλόγως μικρῶν ἐν συγ-
κρίσει πρὸς τὴν μεγάλην ἀποστολὴν καὶ τὴν διευρυνθεῖσαν δραστηριότητα τοῦ Ἰνστι-
τούτου μέσων αὐτοῦ καὶ παρὰ τὰς ποικίλας ἄλλας κατὰ τὸ 1970 παρουσιασθείσας ἐναν-
τιότητας, περὶ τῶν ὁποίων θὰ διαλάβω ἀλλαχοῦ ἐν εὐθέτῳ χρόνῳ, τὸ ἐπιστημονικὸν
ἔργον τοῦ Ἰνστιτούτου συνεχίσθη καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἀδιασάλευτον καὶ ὑπὴρξε
πολυμερὲς καὶ λίαν καρποφόρον, ὥς προκύπτει ἐκ τῶν ἀκολουθῶν στοιχείων.

1) ΕΡΕΥΝΗΤΑΙ

Εἶναι ἄξιον ἰδιαιτέρας ἐξάρσεως τὸ γεγονός ὅτι, ἐνῶ ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ Ἰνστι-
τούτου ὁ ἀριθμὸς τῶν κατ' ἔτος ὑποτρόφων ἐρευνητῶν αὐτοῦ ἐκυμαίνεται μεταξὺ ἑνὸς
καὶ τριῶν, κατὰ τὸ 1970 διὰ πρώτην φορὰν οὗτοι ἀνῆλθον εἰς ἑξ. Οἱ ὑπότροφοι οὗτοι
ὑπῆρξαν οἱ ἀκόλουθοι: α) Φανὴ Μαυροειδῆ, πτυχιούχος τοῦ Ἱστορικοῦ καὶ Ἀρχαιολο-
γικοῦ τμήματος τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, β) Ἀθανάσιος
Καραθανάσης, πτυχιούχος τοῦ τμήματος Μέσων καὶ Νεοελληνικῶν Σπουδῶν τῆς Φιλοσο-

φικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, γ) Γεώργιος Μοσχόπουλος, πτυχιούχος τοῦ Φιλολογικοῦ Τμήματος τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ καθηγητῆς τοῦ ἐν Ἀργοστολίῳ Κεφαλληνίας Γυμνασίου Ἀρρένων, δ) Παναγιώτης Μαστροδημήτρης, διδάκτωρ τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ βοηθὸς τοῦ παρ' αὐτῇ Σπουδαστηρίου Βυζαντινῆς καὶ Νέας Ἑλληνικῆς Φιλολογίας, ε) Εὐθύμιος Σουλογιάννης, πτυχιούχος τοῦ Φιλολογικοῦ Τμήματος τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ ς) Ἀθανάσιος Παλιούρας, πτυχιούχος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς καὶ τοῦ Ἱστορικοῦ καὶ Ἀρχαιολογικοῦ Τμήματος τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ καθηγητῆς τοῦ ἐν Ἀγρινίῳ Γυμνασίου. Ἐκ τούτων οἱ δύο πρῶτοι εἶχον ἤδη προσέλθει εἰς τὸ Ἰνστιτούτον ἀπὸ τοῦ προηγουμένου ἔτους 1969, ὁ τρίτος καὶ ὁ τέταρτος, μολοντί εἶχον ἐπιτύχει εἰς τὸν διαγωνισμόν τῆς Ἀκαδημίας ἤδη τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1969, μόνον ἐφέτος ἠδυνήθησαν, διὰ λόγους ὑπηρεσιακοὺς, νὰ προσέλθουν, καὶ οἱ δύο τελευταῖοι ἐπέτυχον εἰς τὸν προσφάτως (τὸν Μάιον τοῦ 1970) διεξαχθέντα διαγωνισμόν τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν. Ἐκθέτομεν κατωτέρω τὰ ὑφ' ἐνὸς ἐκάστου τῶν ὑποτρόφων ἐπιτελεσθέντα.

α) Ἡ Δίς Φανὴ Μαυροειδῇ ἐπέλεξεν ὡς θέμα τῆς διδακτορικῆς τῆς διατριβῆς, τῇ ὑποδείξει μου, τὴν ἱστορίαν τῆς ἐν Βενετίᾳ Ἑλληνικῆς Ἀδελφότητος καὶ τὴν προσωπογραφίαν τῶν μελῶν αὐτῆς κατὰ τὸ πρῶτον ἡμῖς τοῦ ΙΣ' αἰῶνος, ἐπὶ τῇ βάσει κυρίως τοῦ ὑπ' ἀριθ. Β' μητρώου (τῶν ἐτῶν 1533 - 1562) τῶν μελῶν αὐτῆς (reg. 130), τοῦ ὁποίου καὶ θὰ παρασκευάσῃ τὴν ἔκδοσιν μετ' εἰσαγωγῆς καὶ σχολίων. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον μετέγραψε πρῶτον ὁλόκληρον τὸ ὁγκῶδες καὶ λίαν δυσανάγνωστον ἰταλιστὶ γεγραμμένον κατάστιχον τοῦτο καὶ κατήρτισεν ἀλφαβητικὸν πίνακα τῶν ἐν αὐτῷ ὀνομάτων. Ἀκολουθῶς, ἐπεξεργασθεῖσα στατιστικῶς τὸ δι' αὐτοῦ προσφερόμενον ὕλικόν, συνέγραψε τὰ προλεγόμενα τῆς ἐκδόσεώς του καὶ τὸ πρῶτον κεφάλαιον τῆς διατριβῆς τῆς. Πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ἐρεῦνης τῆς, ἐμελέτησε καὶ πάντα τὰ ἀντίστοιχα χρονολογικῶς κατάστιχα τοῦ Παλαιοῦ Ἀρχείου τῆς Ἑλληνικῆς Ἀδελφότητος, ἥτοι τὴν Mariegola (reg. 219), τὸ πρῶτον βιβλίον τῶν πρακτικῶν αὐτῆς (reg. 188) καὶ τὰ τέσσαρα βιβλία οἰκονομικῆς διαχειρίσεώς της (reg. 2, 3, 68 καὶ 69). Ἐμελέτησεν ἐπίσης καὶ τὸ προηγούμενον ὑπ' ἀριθ. Α' (τῶν ἐτῶν 1498 - 1532) καὶ τὸ ἐπόμενον ὑπ' ἀριθ. Γ' (τῶν ἐτῶν 1562 - 1700) μητρώον τῶν μελῶν τῆς Ἀδελφότητος (reg. 129 καὶ 134). Τὴν ἐρευνάν της ἐπεξέτεινεν ἀκολουθῶς καὶ εἰς τὰ Κρατικὰ Ἀρχεῖα τῆς Βενετίας, διεξελθοῦσα τοὺς φακέλους τῶν δύο βασικῶν διὰ τὴν ἐρευναν ταύτην ἀρχειακῶν σειρῶν, ἥτοι τῶν Provveditori di Comuni καὶ τοῦ Consiglio dei Dieci, τοὺς ἀντιστοιχοῦντας εἰς τὴν ὡς ἄνω περιόδον. Ἐκ τῆς ἐρεῦνης ταύτης προέκυψαν πολλοὶ ἄγνωστοι πληροφοροὶ περὶ τῆς Ἑλληνικῆς Ἀδελφότητος καὶ ἱκανῶν μελῶν αὐτῆς. Ἐπειδὴ ἐξ ἄλλου πολλὰ ἐκ τούτων ἀνῆκον εἰς τὴν λεγομένην τάξιν τῶν «στρατιωτῶν», ἥτοι τῶν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Βενετίας μισθοφόρων, ἡ Δίς Μαυροειδῇ συνέλεξε περὶ τούτων ὕλικόν ἐξ ἐκδεδομένων πηγῶν διὰ τοὺς Ἕλληνας «στρατιώτας», ἐργασθεῖσα εἰς τὴν Μαρκιανὴν Βιβλιοθήκην. Τῇ βοηθείᾳ δὲ τοῦ ἐκ πασῶν τῶν ἀνωτέρω μνημονευθεῖσων πηγῶν συναχθέντος ὕλικου, ἤρχισε τὴν σύνταξιν τοῦ δευτέρου κεφαλαίου τῆς διατριβῆς τῆς, τὸ ὅποιον ἀφορᾷ εἰς τοὺς διοικητικὸς θεσμοὺς τῆς Ἀδελφότητος καὶ τὴν λειτουργίαν αὐτῶν. Τέλος, τὰ πολλὰχόθεν συλλεγέντα στοιχεῖα ἐπέτρεψαν εἰς αὐτήν, ὅπως συντάξῃ χρήσιμον κατάλογον, ὅστις καὶ δημοσιεύεται εἰς τὸν τόμον 7 (1970)

τῶν «Θησαυρισμάτων» ὑπὸ τὸν τίτλον «Οἱ πρῶτοι πρόεδροι τῆς Ἑλληνικῆς Ἀδελφότητος Βενετίας (1498 - 1558)»¹. Ἀλλά, πλὴν τῶν σχετιζομένων μὲ τὴν διδακτορικὴν διατριβὴν τῆς ἐρευνῶν, ἡ Δίς Μαυροειδῆ ἡσχολήθη καὶ μὲ τὴν ἔρευναν τῆς περὶ τὸ ἔτος 1600 ἱστορίας τῆς νήσου Κυθήρων πρὸς ὑπομνηματισμὸν ὑποδειχθέντος ὑπ' ἐμοῦ εἰς αὐτὴν ἐνδιαφέροντος ἑλληνικοῦ ἐγγράφου τοῦ Παλαιοῦ Ἀρχείου περὶ τῆς δράσεως τοῦ Βενετοῦ Προνοητοῦ τῆς νήσου Vincenzo Pasqualigo. Τοιοῦτοτρόπως ἡδυνήθη νὰ συγκεντρώσῃ διὰ τῶν εἰς τὰ Κρατικὰ Ἀρχεῖα καὶ εἰς τὸ Μουσεῖον Correr τῆς Βενετίας ἐρευνῶν τῆς πολλὰ καὶ ἐνδιαφέροντα ἔγγραφα περὶ τοῦ Pasqualigo καὶ τῆς πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς καταστάσεως τῶν Κυθήρων κατὰ τὴν ἀνωτέρω περίοδον. Ἡ ἐργασία αὕτη ἐλπίζομεν νὰ δημοσιευθῇ εἰς προσεχῇ τόμον τῶν «Θησαυρισμάτων». Ἡ ἐνιανσία ὑποτροφία τῆς Δίδος Μαυροειδῆ ἔληξε τὴν 22^{αν} Νοεμβρίου 1970. Ἐπετρέψαμεν ὅμως εἰς αὐτὴν νὰ παραμείνῃ εἰσέτι ἰδίαις δαπάναις ἐν τῷ Ἰνστιτούτῳ ἐπὶ μικρὸν τι διάστημα πρὸς συμπλήρωσιν τῆς συλλογῆς τοῦ ὕλικου τῆς. Ἐλπίζομεν δὲ ὅτι δὲν θὰ βραδύνῃ νὰ ὁλοκληρώσῃ ἐν Ἑλλάδι τὴν σύνταξιν τῆς διδακτορικῆς διατριβῆς τῆς, ἡ ὁποία εἶναι βέβαιον, δεδομένης τῆς ἀξίας τοῦ ὕλικου τῆς, ὅτι θὰ διαφωτίσῃ σημαντικῶς τὴν τόσον σκοτεινὴν, ἀλλὰ καὶ τόσον ἐνδιαφέρουσαν πρῶτην περίοδον τῆς ἱστορίας τῆς ἐν Βενετίᾳ Ἑλληνικῆς Ἀδελφότητος.

β) Ὁ κ. Ἀθανάσιος Καραθανάσης, συνδυάζων ἀρτίαν φιλολογικὴν καὶ ἱστορικὴν κατάρτισιν πρὸς ἐξαίρετον ἐρευνητικὸν ζήλον, ὑπῆρξεν ἐκ τῶν ἀποδοτικώτερον ἐργασθέντων ὑποτρόφων τοῦ Ἰνστιτούτου ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο καὶ δὲν ἐδίστασα νὰ προτείνω τὴν καὶ ἐγκριθεῖσαν ἤδη παράτασιν τῆς ἐτησίως ὑποτροφίας του (ἣτις ἔληγε τὴν 12^{ην} Νοεμβρίου 1970) διὰ δεύτερον ἔτος, ἵνα δυνηθῇ νὰ συνεχίσῃ τὰς τόσον καρποφόρους ἀποδειχθείσας ἐρεῦνας του καὶ κυρίως νὰ ἀγάγῃ εἰς πέρας τὴν ὑπ' αὐτοῦ παρασκευαζομένην διδακτορικὴν διατριβήν. Ὡς ἀντικείμενον τῆς διατριβῆς του ταύτης ὁ κ. Καραθανάσης ἐξέλεξεν ἐκ τῶν ὑπ' ἐμοῦ ὑποδειχθέντων θεμάτων τὴν μελέτην, ἀπὸ ἱστορικῆς καὶ φιλολογικῆς σκοπιᾶς, τοῦ περιφανοῦς ἐν Βενετίᾳ Ἑλληνικοῦ Κολλεγίου Θωμᾶ Φλαγγίνῃ (1665 - 1797), ἐνὸς τῶν λαμπροτέρων παιδευτικῶν ἰδρυμάτων τοῦ Νέου Ἑλληνισμοῦ, περὶ τοῦ ὁποίου δὲν ὑπάρχει μέχρι σήμερον ἀνταξία τῆς σημασίας του, πλήρης καὶ κατ' ἐπιστημονικὴν μέθοδον γενομένη ἐργασία. Πρὸς συλλογὴν τοῦ ὕλικου του εἰργάσθη ὁ κ. Καραθανάσης ἐπὶ ἔτος καὶ πλέον, ἥτοι ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 1969, ὅτε τὸ πρῶτον ἀφίχθη εἰς τὸ Ἰνστιτούτον, καὶ ἠρεύνῃσε συστηματικῶς τοὺς οἰκείους φακέλους τῶν Κρατικῶν Ἀρχείων καὶ τῆς παλαιᾶς Ἑλληνικῆς Ἀδελφότητος Βενετίας, ὡς καὶ τοῦ Παλαιοῦ Ἀρχείου τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Παδοῦς. Εἰργάσθη ἐπίσης εἰς τὴν Μαρκιανὴν Βιβλιοθήκην, μελετήσας ἔντυπον καὶ χειρόγραφον ὕλικὸν ἀφορῶν εἰς τὴν συγγραφικὴν παραγωγὴν καὶ τὴν ἐν γένει πνευματικὴν δραστηριότητα τῶν μαθητῶν καὶ τῶν καθηγητῶν τοῦ Φλαγγινιανοῦ τούτου Ἑλληνομουσείου. Ἡ συγκομιδὴ τοῦ νέου ἀνεκδότου ἱστορικοῦ καὶ φιλολογικοῦ ὕλικου ὑπῆρξε πλουσία καὶ ὑπερέβη πᾶσαν προσδοκίαν. Ἀρκεῖ νὰ σημειώσωμεν ὅτι ὁ κ. Καραθανάσης συνεκέντρωσε μέχρι σήμερον ὀνόματα ὑπερεξακοσίων Ἑλλήνων μαθητῶν, ἐνῶ εἰς τὴν γνωστὴν περὶ Θωμᾶ Φλαγγίνῃ μονογραφίαν τοῦ Κ. Δ. Μέρτζιου (ἐν Ἀθήναις 1939) ἀναφέρονται μόλις 240 ὀνόματα. Ἀπο-

περατώσας τὴν συλλογὴν τοῦ ὕλικου του, ἤρχισεν ἤδη τὴν σύνταξιν τῆς διατριβῆς του καὶ συνέθεσεν ὠρισμένα κεφάλαια αὐτῆς. Ἡ διατριβὴ αὕτη, ἣτις προβλέπεται ὅτι θὰ περατωθῇ ἐντὸς τοῦ προσεχοῦς ἔτους 1971 καὶ θὰ ὑποβληθῇ εἰς τὴν Φιλοσοφικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, πιστεύομεν ὅτι θὰ ἀποτελέσῃ λίαν ἀξιόλογον συμβολὴν εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Βενετίας, ἀλλὰ καὶ γενικώτερον εἰς τὴν πνευματικὴν ἱστορίαν τοῦ Νέου Ἑλληνισμοῦ. Ἐπωφεληθεὶς τῶν ἐρευνῶν του διὰ τὸ Κολλέγιον Φλαγγίνη, ὁ κ. Καραθανάσης συνέλεξε συγχρόνως καὶ ἀρχεῖακὸν ὕλικὸν ἀναφερόμενον εἰς τὰ σύγχρονα περίπου πρὸς τοῦτο ἑλληνικὰ Κολλέγια τῆς Παδοῦης, τὸ Κωττουνιανὸν καὶ τὸ τοῦ Παλαιόκαπα (ἢ Ἀγίου Ἰωάννου), ἔνεκα τῶν σχέσεων τῶν Κολλεγίων τούτων μετὰ τοῦ Φλαγγινιανοῦ. Τὸ ὕλικὸν τοῦτο, ὀλιγώτερον βεβαίως ἐκτεταμένον, θὰ ἐπιτρέψῃ εἰς αὐτὸν τὴν σύνταξιν τῆς ἱστορίας καὶ τῶν δύο τούτων ἑλληνικῶν κέντρων παιδείας, εἰς τὰ ὁποῖα ἐδίδαξαν καὶ ἐφοίτησαν ἀξιόλογοι ἄνδρες τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος. Ἀλλ' ὁ κ. Καραθανάσης προέβη εἰς τὴν ἔρευναν καὶ ἄλλων θεμάτων τῆς νεοελληνικῆς ἱστορίας καὶ φιλολογίας καὶ τὴν ἐκπόνησιν μικροτέρων μελετῶν, αἱ ὁποῖαι ἐδημοσιεύθησαν ἤδη ἢ εὐρίσκονται ὑπὸ ἔκδοσιν. Τοιουτοτρόπως μελέτημά του ὑπὸ τὸν τίτλον «*Ἀνέκδοτὴ ἐπιστολὴ Λεονάρδου Φιλαρᾶ (1668)*» ἐδημοσιεύθη εἰς τὸ περιοδικὸν «Ἑρανιστής», τόμ. 8 (1970), σ. 74 - 78. Διὰ τοῦ μελετήματος τούτου ἀποδεικνύεται ὅτι ὁ Ἀθηναῖος οὗτος λόγιος οὐδέποτε διετέλεσε διευθυντὴς τῆς Μαρκιανῆς Βιβλιοθήκης, ὥς συνάγεται ἐξ ἐκτιδομένης καὶ σχολιαζομένης αὐτογράφου ἐπιστολῆς του τοῦ ἔτους 1668. Ἔτερον πόνημα, ὑπὸ τὸν τίτλον «*Ὁ Ἀλοῖσιος - Ἀμβρόσιος Γραδενίγος στὴ Βενετία (1650 - 1680)*», δημοσιεύεται εἰς τὸν τόμον 7 (1970) τῶν «Θησαυρισμάτων»¹. Τρίτον δημοσίευσμά του, ὑπὸ τὸν τίτλον «*Ἐπαναστατικὴ ἐξέγερσις στὴν Πελοπόννησον στὰ χρόνια τοῦ Κρητικοῦ πολέμου (1659)*», ἀπεστάλη ἤδη πρὸς δημοσίευσιν εἰς τὸν προσεχῆ τόμον τῶν «Πελοποννησιακῶν». Δι' αὐτοῦ παρέχονται ἄγνωστοι εἰδήσεις ἐξ ἀνεκδότων ἐγγράφων περὶ τῆς ὑπὸ τῶν Βενετῶν καὶ ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ πρῶην οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Ἰωαννικίου Β' ὑποκινηθείσης ἐξεγέρσεως ταύτης ἐν νοτίῳ Πελοποννήσῳ. Τέταρτον, τέλος, δημοσίευμα, ὑπὸ τὸν τίτλον «*Συλλογὴ ἰταλικῶν ἐγγράφων γιὰ τὸν Ἡλία Μηριάτη (1696 - 1710)*», τὸ ὁποῖον ἀπεστάλη πρὸς δημοσίευσιν εἰς τὸ περιοδικὸν «Ἑλληνικά», παρέχει νέα στοιχεῖα περὶ τῆς δράσεως τοῦ ἐξόχου τούτου Κεφαλληνος λογίου καὶ κληρικοῦ ἐν Κερκύρα, Βενετία καὶ Πελοποννήσῳ. Αἱ πολλαὶ καὶ ποικίλαι αὗται ἐργασίαι τοῦ κ. Καραθανάση δεικνύουν τὴν εὐρύτητα τῶν ἐνδιαφερόντων καὶ τῶν ἐρευνῶν του καὶ παρέχουν λίαν εὐοίωνους ὑποσχέσεις διὰ τὴν ἐπιστημονικὴν του ἐξέλιξιν. Ὁ κ. Καραθανάσης εἶναι ὁ πρῶτος ἐκ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης προσερχόμενος ὑπότροφος τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἰνστιτούτου Βενετίας καὶ θὰ μοὶ ἐπιτραπῇ νὰ ὑπογραμμίσω τὴν ἐπιστημονικὴν του ἐπίδοσιν μετ' ἰδιαίτερας ἱκανοποιήσεως, διότι ὑπῆρξεν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τούτῳ καὶ μαθητῆς μου ἐκ τῶν ἀρίστων.

γ) Ὁ κ. Γεώργιος Μοσχόπουλος, ἀφίχθεις τὴν 24ην Ἰουνίου, ἀνέλαβε πρῶτον τὴν κατάταξιν καὶ τὴν μελέτην τῶν ἐν τῷ Παλαιῷ Ἀρχεῖῳ τῆς Ἑλληνικῆς Ἀδελφότητος ἀποκειμένων πολυαρίθμων φακέλων (ἀριθ. 394 - 435) τοῦ Σωφρονίου Κουτούβαλη, ἀρχιεπισκόπου Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου (1759 - 1782) καὶ ἀκολούθως (1782 - 1790) μητροπο-

1. Σ. 139 - 150.

λίτου Φιλαδελφείας ἐν Βενετία. Ὁ κ. Μοσχόπουλος ἀνεῦρε πολλὰς ἀνεκδότους ἐπιστολὰς Ἑλλήνων λογίων πρὸς αὐτόν, τὰς ὁποίας καὶ ἀντέγραψε πρὸς ἔκδοσιν ἢ τῶν ὁποίων συνένταξε περίληψιν. Ἀνεῦρεν ἐπίσης ἑγγράφα ἀναγόμενα τόσον εἰς τὴν ἐν Ἑπτανήσῳ ὅσον εἰς τὴν ἐν Βενετία ἐποχὴν τῆς δράσεως τοῦ Κουτούβαλη. Τὸ ὕλικόν τοῦτο, τὸ ὁποῖον συνεπλήρωσε καὶ δι' ἐρευνῶν εἰς τὰ Κρατικά Ἀρχεῖα τῆς Βενετίας, θὰ ἐπιτρέψῃ εἰς αὐτὸν νὰ συντάξῃ ἐκτενὴ περὶ τοῦ Κουτούβαλη μονογραφίαν, ἣτις πιθανώτατα, ἐὰν τὸ ὕλικόν συμπληρωθῇ καὶ διὰ νέων στοιχείων, θὰ ἀποτελέσῃ τὸ ἀντικείμενον τῆς διδακτορικῆς του διατριβῆς. Παράλληλως ὁ κ. Μοσχόπουλος συνέλεξεν ἐκ διαφόρων ἐντύπων ἢ χειρογράφων πηγῶν καὶ ὕλικὸν διὰ μίαν εὐρύτεραν ὑπ' αὐτοῦ προγραμματισθεῖσαν ἐργασίαν περὶ τῆς ἐν Ἑπτανήσῳ ἐκπαιδεύσεως κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνας τῆς Βενετοκρατίας. Τέλος, συνένταξε μελέτην ὑπὸ τὸν τίτλον «Ὁ Ἰωάσαφ Κορνήλιος καὶ δύο ἀνεκδοτεὲς ἐπιστολὲς του (1782)», ἣτις καὶ δημοσιεύεται εἰς τὸν τόμον 7 (1970) τῶν «Θησαυρισμάτων»¹. Ἡ ἄσκησις τοῦ κ. Μοσχόπουλου εἰς τὴν ἀνάγνωσιν ἰταλικῶν ἑγγράφων καὶ τὴν ἔρευναν τῶν βενετικῶν ἀρχείων ἐλπίζομεν ὅτι θὰ τοῦ ἐξασφαλίσῃ τὴν κατάλληλον προπαρασκευήν, διὰ νὰ ἐπιδοθῇ, ὅταν ἐπανέλθῃ εἰς τὴν ἰδιαιτέραν του πατρίδα Κεφαλληνίαν, εἰς τὴν ἔρευναν καὶ ἀξιοποίησιν τῶν ἐν τῇ νήσῳ ἀξιολόγων καὶ ἀνεξερευνήτων μέχρι σήμερον ἀρχείων τῆς βενετικῆς περιόδου.

δ) Ὁ κ. Παναγιώτης Μαστροδημήτρης, ἀφιχθεὶς τὴν 8ην Ἰουλίου, ὑπῆρξεν ὁ περισσότερον ἀδέσμευτος τῶν ἄλλων ὑποτρόφων τοῦ Ἰνστιτούτου εἰς τὰς ἐρεῦνας του, διότι εἶχεν ἤδη περατώσει καὶ ἐκτυπώσει τὴν διδακτορικὴν του διατριβήν, ὑπὸ τὸν τίτλον «Νικόλαος Σεκουνδινός (1402 - 1464). Βίος καὶ ἔργον. Συμβολὴ εἰς τὴν μελέτην τῶν Ἑλλήνων λογίων τῆς Διασποράς» (ἐν Ἀθήναις 1970). Ὡς ἐκ τούτου, ἐπεδόθη κατ' ἐλευθέραν ἐκλογὴν εἰς τὴν ἔρευναν θεμάτων ἀνταποκρινομένων εἰς τὰ ἰδιαίτερα ἐνδιαφέροντά του. Τοιοῦτοτρόπως, ἅμα τῇ ἀφίξει του εἰς τὴν Βενετίαν, ἤρχισε πρῶτον ἐρευνῶν εἰς τὰ Κρατικά Ἀρχεῖα πρὸς εὗρεσιν καὶ συγκέντρωσιν ἀνεκδότων ἑγγράφων ἀναφερομένων εἰς τὴν βενετοκρατουμένην Εὐβοίαν (ἰδιαιτέραν αὐτοῦ πατρίδα) καὶ ἰδίᾳ εἰς τὸ ἐν αὐτῇ λατινικὸν πατριαρχεῖον (1261 - 1470) καὶ τὰ κτήματα αὐτοῦ. Τὰς ἐρεῦνας του ἐπεξέτεινε καὶ εἰς τὸ Μυστικὸν Ἀρχεῖον τοῦ Βατικανοῦ, μεταβὰς καὶ ἐργασθεὶς εἰς Ρώμην ἐπὶ δεκαπενθήμερον. Τὸ συναχθὲν ὕλικόν ὑπῆρξεν ἱκανοποιητικόν. Εἰς τὰ Κρατικά Ἀρχεῖα τῆς Βενετίας ἀνεῦρεν ἐπίσης καὶ ἐφωτογράφησε νοταριακὰ ἑγγράφα συνταχθέντα ἐν Εὐβοίᾳ (1215 - 1456) ὑπὸ Βενετῶν νοταρίων, τὰ ὁποῖα προτίθεται νὰ ἐκδώσῃ, ἀνεῦρε δὲ καὶ νεώτερα στοιχεῖα περὶ τοῦ βίου τοῦ ὑπ' αὐτοῦ βιογραφηθέντος Νικολάου Σεκουνδινού. Παράλληλως ὁ κ. Μαστροδημήτρης ἐπεσήμανε καὶ ἐφωτογράφησεν εἰς τὸ Μουσεῖον Correr τῆς Βενετίας ἀνέκδοτον ὕλικὸν ἀναφερόμενον εἰς τὴν κατὰ τῆς Εὐβοίας ἐκστρατείαν τοῦ Φραγκίσκου Μοροζίνη (1688), περὶ τῆς ὁποίας θὰ παρασκευάσῃ εἰδικὴν μελέτην. Ἐκ διαφόρων πηγῶν συνεκέντρωσεν ὕλικὸν πρὸς ἐκπόνησιν δύο προσέτι μελετῶν, ἥτοι μιᾶς ἀναφερομένης εἰς τὴν κατὰ τὸ 1470 ἄλωσιν τῆς Χαλκίδος ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ ἑτέρας εἰς τὸν λόγιον καρδινάλιον Pietro Bembo (1470 - 1547), τοῦ ὁποίου θὰ ἐκδώσῃ τὸν ἐλλήνιστὶ γεγραμμένον λόγον «*Oratio ad Venetos, qua hortatur, ut graecis litteris faveant*». Τέλος, ὁ κ. Μαστροδημήτρης, τῇ βοηθείᾳ διαφόρων κωδίκων, συνένταξεν ἐργα-

σίαν ὑπὸ τὸν τίτλον «*Ὁ σεισμὸς τῆς Κρήτης (1508) καὶ ὁ Μᾶρκος Μουσοῦρος (ἀνέκδοτοι στίχοι τοῦ Hieronymus Bononius)*», ἡ ὁποία δημοσιεύεται εἰς τὸν τόμον 7 (1970) τῶν «*Θησαυρισμάτων*»¹. Ὁ κ. Μαστροδημήτρης εἶναι ἤδη πεπειραμένος ἐρευνητὴς καὶ ἐλπίζομεν ὅτι θὰ δυνηθῇ καὶ μὲ τὴν ἐργατικότητά του νὰ ἀξιοποιήσῃ κατὰ τὸ δυνατὸν καὶ τὸν ὑπόλοιπον χρόνον τῆς ἐν τῷ Ἰνστιτούτῳ παραμονῆς του καὶ νὰ βοηθήσῃ καὶ ἄλλως τὴν ἐν αὐτῷ συντελουμένην ἐπιστημονικὴν ἐργασίαν.

ε) Ὁ κ. Εὐθύμιος Σουλογιάννης, ἀφίχθεις τὴν 171ν Αὐγούστου, ἡσχολήθη μὲ διάφορα θέματα, χωρὶς νὰ δυνηθῇ εἰσέτι νὰ ἐπιλέξῃ τὸ θέμα τῆς διδακτορικῆς του διατριβῆς. Τοῦτο συνέβη, διότι τὰ ἐνδιαφέροντα αὐτοῦ εἶναι καθαρῶς φιλολογικὰ καὶ περιορίζονται κυρίως εἰς τὸν ΙΗ' αἰῶνα, δὲν εἶχε δὲ ἀσκηθῇ καὶ ἐπαρκῶς εἰς τὴν παλαιογραφίαν, ἐνῶ τοῦναντίον κατέχει καλῶς τὴν ἰταλικὴν γλῶσσαν. Πρὸς ἐξοικειώσιν του εἰς τὴν ἀνάγνωσιν παλαιότερων ἐγγράφων, ἐπεχείρησε κατ' ἀρχὰς μικρὰν ἔρευναν περὶ τῆς παλαιᾶς σχολῆς τῆς Ἑλληνικῆς Ἀδελφότητος Βενετίας (1593 - 1700). Ἀκολουθῶς ἤρχισεν ἐρευνῶν εἰς τὸ Παλαιόν, ἀλλὰ κυρίως εἰς τὸ Νέον Ἀρχεῖον αὐτῆς πρὸς συγκέντρωσιν ὕλικου ἀναφερομένου εἰς τὴν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΘ' αἰῶνος ἀνασυσταθεῖσαν Φλαγγίνειον Σχολήν, τοὺς διδασκάλους καὶ τοὺς μαθητὰς αὐτῆς, τὸ πρόγραμμα τῶν μαθημάτων, τὴν διδασκομένην ὕλην, τὸν τρόπον τῆς βαθμολογίας, τὰς ποινάς, τὴν θρησκευτικὴν ἀγωγὴν τῶν νέων καὶ τὴν ἐν γένει σχολικὴν ζωὴν τῶν χρόνων ἐκείνων. Ἡ ἐργασία αὕτη, ὅταν ἀχθῇ εἰς πέρας, θὰ ἀποτελέσῃ χρήσιμον συμπέρασμα τῆς διατριβῆς τοῦ κ. Καραθανάση, περὶ ἧς ἐγένετο ἤδη λόγος. Ὁ κ. Σουλογιάννης ἠρεύνει καὶ εἰς τὰ Κρατικά Ἀρχεῖα τῆς Βενετίας πρὸς ἀνεύρεσιν ἐγγράφων τῆς αὐστριακῆς κατοχῆς τῆς Βενετίας ἀναφερομένων εἰς τὴν ἐν λόγῳ Σχολήν. Ἐλπίζομεν ὅτι ἡ περαιτέρω ἔρευνα καὶ ἐργασία τοῦ κ. Σουλογιάννη θὰ τὸν προσανατολίσῃ εἰς συγκεκριμένους στόχους καὶ θὰ τὸν ὀδηγήσῃ εἰς θετικὰς πραγματοποιήσεις, διότι καὶ προεργασίαν ἔχει καὶ ἔφεισιν.

ς) Ὁ κ. Ἀθανάσιος Παλιούρας, ἀφίχθεις τὴν 6ην Νοεμβρίου, ἤρχισεν ἐργαζόμενος εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς μετὰ πολλοῦ ζήλου, καί, παρὰ τὸ μικρὸν μεσολαβῆσαν ἀπὸ τῆς ἀφίξεώς του χρονικὸν διάστημα, ἐσημείωσεν ἱκανοποιητικὴν πρόοδον εἰς τὴν μελέτην καὶ τὰς ἐρεῦνας του. Ἐν πρώτοις ἀνέλαβε, τῇ ὑποδείξει μου, νὰ ἐκπονήσῃ διδακτορικὴν διατριβὴν μὲ θέμα τὸν βίον, τὸ ἔργον καὶ τὴν τέχνην τοῦ ἀξιολόγου Κρητὸς ζωγράφου τοῦ τέλους τοῦ ΙΣ' καὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ ΙΖ' αἰῶνος Γεωργίου Κλόντζα, τοῦ ὁποίου σώζονται ἐν Βενετίᾳ ὄχι μόνον φορηταὶ εἰκόνες (ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ ἡμετέρου Ἰνστιτούτου), ἀλλὰ καὶ μικρογραφίαι εἰς τὸν γνωστὸν Μαρκιανὸν κώδικα VII, 22 (*colloc.* 1466). Ὁ κ. Παλιούρας, ἀφοῦ κατετοπίσθη εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ θέματος βιβλιογραφίαν, ἤρχισε μελετῶν συστηματικῶς τὸν ὡς ἄνω κώδικα καὶ τὰς εἰκόνας τοῦ Ἰνστιτούτου μας, συνεκέντρωσε δὲ καὶ τὸ φωτογραφικὸν ὕλικόν πρὸς μελέτην τῶν ὑπολοίπων ἀλλαχοῦ ἀποκειμένων (ἐν Ρώμῃ, Ἀθήναις, Κρήτῃ, Πάτμῳ, Σινῶ) εἰκόνων τοῦ Κλόντζα. Παρὰλλήλως ἐπεχείρησε συστηματικὴν ἔρευναν τῶν εἰς τὰ Κρατικά Ἀρχεῖα τῆς Βενετίας διασωθέντων νοταριακῶν καταστίχων τῆς Κρήτης πρὸς ἀνεύρεσιν βιογραφικῶν στοιχείων περὶ τοῦ Κλόντζα, περὶ τοῦ βίου τοῦ ὁποίου οὐδὲν σχεδὸν εἶναι γνωστόν. Ἡ ἔρευνα αὕτη ἀπέδωκεν ἤδη τοὺς πρώτους της καρπούς. Πλὴν τῆς παρασκευῆς διδακτορικῆς διατριβῆς, ὁ κ. Παλιού-

1. Σ. 127 - 138.

ρας ἤρχισε μελετῶν τὰ ψηφιδωτὰ τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀγίου Γεωργίου πρὸς ἐκπόνησιν εἰδικῆς μελέτης, ἣτις θὰ συμπληρώσῃ τὴν περὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ τοῦ ναοῦ τούτου περιγραφὴν τοῦ Ἰ. Βελούδου καὶ τὴν περὶ τῶν φορητῶν αὐτοῦ εἰκόνων διαπραγμάτευσιν ἐν τῷ καταλόγῳ τοῦ Μ. Χατζηδάκη. Εἰς τὸν κ. Παλιούραν ἀνέθεσα ἐξ ἄλλου τὴν μελέτην ἐπτανησιακῆς φορητῆς εἰκόνας τῆς Θεοτόκου ἐν μέσῳ τῶν Ἀγίων Ἀναργύρων Κοσμᾶ καὶ Δαμιανοῦ, εἰς τὸ κάτω τμήμα τῆς ὁποίας φέρονται προσωπογραφίαι τοῦ Ζώτου Τσιγαρᾶ († 1599), τῆς συζύγου αὐτοῦ καὶ τῆς θυγατρὸς αὐτῶν Ροζάννης ἢ Ρωμύλης μοναχῆς μετὰ σχετικῆς (1639) ἐπιγραφῆς. Ἡ ἐξέτασις τῆς εἰκόνας ταύτης, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὰ σωζόμενα περὶ τῆς οἰκογενείας τοῦ ἐπιφανοῦς τούτου προσώπου (πρωτοσπαθαρίου καὶ γαμβροῦ τοῦ ἡγεμόνος τῆς Μολδαβίας Πέτρου Schiorul) ἐκδεδομένα (ἀλλ' ἀγνοηθέντα ὑπὸ τῶν περὶ τούτου γραφάντων) καὶ ἀνέκδοτα ἔγγραφα, θὰ διαφωτίσῃ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὴν ἱστορίαν τῆς ἐν τῷ Campo dei Greci γυναικείας ἐλληνικῆς μονῆς καὶ τοῦ εἰς τοὺς ὡς ἂν Ἀγίους Ἀναργύρους ἀφιερωθέντος παρεκκλησίου της. Τέλος, ὁ κ. Παλιούρας ἐπεδόθη εἰς τὴν μελέτην τῆς βενετικῆς καὶ τῆς ἐν γένει τέχνης τῆς Ἀναγεννήσεως ἐν Ἰταλίᾳ, ἵνα οὕτω δυνηθῇ νὰ μελετήσῃ τὰς διαφορὰς καὶ τὰς ὁμοιότητας, τὰς ἐπιδράσεις καὶ τὰς μιμήσεις τῆς ἐλληνικῆς ζωγραφικῆς (ιδίᾳ τῆς κρητικῆς) τοῦ ΙΣ' καὶ τοῦ ΙΖ' αἰῶνος ἐν Βενετίᾳ.

Πάντες οἱ ἀνωτέρω ὑπότροφοι ἐρευνῶνται τοῦ Ἰνστιτούτου παρηκολούθησαν ἀνελλιπῶς τὰ μαθήματα τῆς εἰς τὰ Κρατικά Ἀρχεῖα τῆς Βενετίας λειτουργούσης Σχολῆς Παλαιογραφίας, Ἀρχειονομίας καὶ Διπλωματικῆς, ἐβοήθησαν δὲ καὶ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν ὀρισμένων ἐργασιῶν ἐν τῷ Ἰνστιτούτῳ, ὡς ἡ κατάταξις τοῦ Νέου Ἀρχείου, ἡ διόρθωσις τυπογραφικῶν δοκιμῶν κλπ. Ἄς προστεθῇ ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ἐνταῦθα ὅτι ἡ διδακτορικὴ διατριβὴ τοῦ κατὰ τὰ δύο προηγούμενα ἔτη ὑποτρόφου ἐρευνητοῦ τοῦ Ἰνστιτούτου κ. Ἀριστείδου Π. Στεργέλλη, ὑπὸ τὸν τίτλον «Τὰ δημοσιεύματα τῶν Ἑλλήνων σπουδαστῶν τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Πάδοβας τὸν 17^ο καὶ τὸν 18^ο αἰ.», ἐξεδόθη ἐν Ἀθήναις κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο εἰς τὴν σειρὰν τῶν «Ἐπιστημονικῶν Διατριβῶν» τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου Παρνασσός» (ὑπ' ἀριθ. 2), ἐνεκρίθη δὲ ἤδη ὑπὸ τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ἣτις καὶ θ' ἀναγορεύσῃ αὐτὸν ἐντὸς ὀλίγου εἰς διδάκτορα αὐτῆς. Ἡ διδακτορικὴ αὕτη διατριβή, μετὰ τὴν τοῦ κ. Γ. Πλουμίδη καὶ τὴν τῆς δίδος Χρυσ. Μαλτέζου (περὶ ἧς βλ. κατωτέρω, παράγρ. 2/Ιβ), εἶναι ἡ τρίτη διδακτορικὴ διατριβὴ ὑποτρόφου ἐρευνητοῦ τοῦ ἡμετέρου Ἰνστιτούτου ἣτις ἐξεπονήθη καὶ ἐδημοσιεύθη ἀφότου ἀνέλαβον τὴν διεύθυνσιν τοῦ Ἰδρύματος, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς ιδρύσεως αὐτοῦ.

2) ΦΙΛΟΞΕΝΟΥΜΕΝΟΙ, ΠΡΟΣΚΕΚΛΗΜΕΝΟΙ ΚΑΙ ΕΠΙΣΚΕΠΤΑΙ

Λίαν ἱκανοποιητικὴ ὑπῆρξε καὶ κατὰ τὸ 1970 ἡ κίνησις τῶν φιλοξενουμένων, τῶν ξένων προσκεκλημένων, τῶν ἐθελοντικῶς ἐργασθέντων καὶ τῶν Ἑλλήνων ἐπιστημόνων τῶν ὑπὸ τοῦ Ἰνστιτούτου παντοιοτρόπως διευκολυνθέντων κατὰ τὰς ἐν Βενετίᾳ ἐρεῦνας των. Πολυάριθμοι ἐπίσης ὑπῆρξαν καὶ οἱ ἐπισκεφθέντες τὸ Ἰδρυμα.

Ι. Οἱ δι' ἀποφάσεων τῆς Ἐποπτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐλθόντες ὡς φιλοξενούμενοι καὶ ἐργασθέντες εἰς τὸ Ἰνστιτούτον Ἑλλήνες εἰδικοί ἐπιστήμονες ὑπῆρξαν οἱ ἀκόλουθοι: α) ὁ κ. Γεώργιος Πλουμίδης, διδάκτωρ τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, β) ἡ Δίς Χρυσάνθη Μαλτέζου, διδάκτωρ τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανε-

πιστημίου Ἀθηνῶν καὶ γ) ὁ κ. Ἰωάννης - Θεοφάνης Παπαδημητρίου, καθηγητὴς τῆς Σχολῆς Κλασσικῶν Σπουδῶν τοῦ ἐν Ἠνωμέναις Πολιτείαις Κρατικοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Colorado. Ἐκ τούτων οἱ δύο πρῶτοι ὑπῆρξαν καὶ παλαιοὶ ὑπότροφοι τοῦ Ἰνστιτούτου.

α) Ὁ κ. Γεώργιος Πλουμίδης, ὅστις εἶχε χρηματίσει φιλοξενούμενος κατὰ τὸ τελευταῖον πεντάμηνον τοῦ προηγουμένου ἔτους 1969, συνεπλήρωσε τὸ ἑξάμηνον διὰ τὸ ὅποῖον εἶχε προσκληθῇ, παραμείνας ἐπὶ ἓνα εἰσέτι μῆνα, ἥτοι τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1970. Περὶ τῆς κατὰ τὸ 1969 ὑπ' αὐτοῦ διεξαχθείσης ἐρευνητικῆς ἐργασίας καὶ περὶ τῶν παρασκευασθειῶν ἢ καὶ ἐκτυπωθειῶν μελετῶν του ἐγένετο ἤδη λόγος ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐκθέσει τοῦ προηγουμένου ἔτους¹. Τὴν ἐρευνητικὴν ἐργασίαν του συνέχισεν ὁ κ. Πλουμίδης καὶ κατὰ τὸ 1970 καὶ καρπὸς αὐτῆς ὑπῆρξεν ἡ δημοσίευσις ἐκτενοῦς ἄρθρου ὑπὸ τὸν τίτλον «Αἱ πράξεις ἐγγραφῆς τῶν Ἑλλήνων σπουδαστῶν τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Παδοῦης (μέρος α'. *Artisti 1634 - 1782*)», εἰς τὴν «Ἐπετηρίδα Ἑταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν», τόμ. 37 (1969 - 1970), σ. 260 - 336. Ἡ ἐργασία αὕτη παρέχει πολύτιμα ἱστορικὰ στοιχεῖα περὶ τῆς πρώτης κατηγορίας τῶν Ἑλλήνων σπουδαστῶν τῆς Παδοῦης κατὰ τὸν ΙΖ' καὶ τὸν ΙΗ' αἰῶνα, ἥτοι τῶν ἱατροφιλοσόφων, θὰ συμπληρωθῇ δὲ προσεχῶς διὰ τῆς δημοσιεύσεως τῶν πράξεων ἐγγραφῆς καὶ τῆς ἑτέρας κατηγορίας αὐτῶν, ἥτοι τῶν *legisti* (= νομικῶν). Ἑτέρα ἐργασία τοῦ κ. Πλουμίδη, παρασκευασθεῖσα ἤδη ἀπὸ τοῦ προηγουμένου ἔτους, δημοσιεύεται, ὑπὸ τὸν τίτλον «Αἱ βούλλαι τῶν Παπῶν περὶ τῶν Ἑλλήνων ὀρθοδόξων τῆς Βενετίας (1445 - 1782)», εἰς τὸν τόμον 7 (1970) τῶν «Θησαυρισμάτων»². Τρίτη αὐτοῦ ἐργασία, ὑπὸ τὸν τίτλον «Τὸ βενετικὸ τυπογραφεῖο τοῦ Ἀγίου Γεωργίου (1850 - 1882)» δημοσιεύεται εἰς τὸν «Ἐρανιστὴν», τόμ. 8 (1970), σ. 169 - 186. Σημειωτέον ὅτι περὶ τῆς ἐν τῷ ἡμετέρῳ Ἰνστιτούτῳ ἐκπονηθείσης διδακτορικῆς αὐτοῦ διατριβῆς, ὑπὸ τὸν τίτλον «Τὸ βενετικὸν τυπογραφεῖον τοῦ Δημητρίου καὶ τοῦ Πάνου Θεοδοσίου (1755 - 1824)», Ἀθῆναι 1969, ἐδημοσιεύθησαν ἤδη εὐμενεῖς κρίσεις³. Ὁ κ. Πλουμίδης ἀνεδείχθη ἐκ τῶν πολυγραφωτέρων μέχρι σήμερον ὑποτρόφων τοῦ Ἰνστιτούτου, ἔνεκα δὲ τῆς ὑπ' αὐτοῦ κτηθείσης πείρας εἰς ποικίλους ἐπιστημονικοὺς τομεῖς ἐρεύνης, ὡς καὶ εἰς τὴν ἀρχαιονομίαν καὶ βιβλιοθηκονομίαν, ἐχρησιμοποίησαμεν αὐτόν, μετὰ τὴν λήξιν τῆς φιλοξενίας του, καὶ πρὸς ἀποπεράτωσιν τῆς καταλογογραφήσεως καὶ ταξινομήσεως τῆς παλαιᾶς βιβλιοθήκης τοῦ Ἰνστιτούτου (βλ. κατωτέρω παράγρ. 4, ἐδάφ. α'), ἐπωφεληθέντες τῆς ἐν Βενετίᾳ παραμονῆς του.

β) Ἡ Δις Χρυσάνθη Μαλτέζου, ἥτις ἠντύχησε κατὰ τὸ παρὸν ἔτος νὰ δημοσιεύσῃ τὴν ἐν τῷ ἡμετέρῳ Ἰνστιτούτῳ παρασκευασθεῖσαν διδακτορικὴν διατριβὴν τῆς ὑπὸ τὸν τίτλον «Ὁ θεσμὸς τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει βενετοῦ βαΐλου (1268 - 1453)» (ἐν Ἀθήναις

1. Βλ. «Θησαυρίσματα», τόμ. 6 (1969), σ. 308 - 309.

2. Σ. 228 - 266.

3. Βλ. ΔΟΥΚΙΑΝ ΔΡΟΥΑΙΑ ἐν «Ἐρανιστῇ» τόμ. 7 (1969), σ. 115 - 116, NEREO VIANELLO ἐν «Archivio Veneto», τόμ. 89 (1970), σ. 138 - 141, ENRO LAYTON ἐν «The Papers of the Bibliographical Society of America», τόμ. 64 (1970), σ. 364 - 367, Κ. Δ. ΜΕΡΤΖΙΟΝ ἐν «Ἠπειρωτικῇ Ἑστία», τόμ. 19 (1970), σ. 246 - 249, Κ. Θ. ΔΗΜΑΡΑΝ ἐν ἐφημ. «Τὸ Βῆμα» τῆς 24 Ἰουλίου 1969.

1970) και να ανακηρυχθῇ ἀριστοῦχος διδάκτωρ ὑπὸ τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, παρέμεινεν εἰς τὸ Ἰνστιτοῦτον ἐπὶ δέμηνον σχεδόν (16 Σεπτεμβρίου - 5 Νοεμβρίου). Ἐργασθεῖσα ἐντατικώτατα εἰς τὰ ἀρχεῖα καὶ τὰς βιβλιοθήκας τῆς Βενετίας, κατώρθωσε ν' ἀξιοποιήσῃ κατὰ τὸν καλῦτερον τρόπον τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα τὸ ὁποῖον ἔσχεν εἰς τὴν διάθεσίν της, ὁμολογουμένως μικρόν, ἕνεκα τῶν ὑποχρεώσεών της, ὡς ἐπιστημονικοῦ συνεργάτου τοῦ ἐν Ἀθήναις Κέντρου Βυζαντινῶν Ἑρευνῶν τοῦ Β. Ι. Ε. Τὸ Κέντρον τοῦτο εἶχεν ἀναθέσει εἰς αὐτὴν τὴν διπλωματικὴν ἔκδοσιν 67 λατινικῶν ἐγγράφων (ἐξ ὧν πολλὰ ἀνέκδοτα) τοῦ ἀρχείου τῆς Μονῆς Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου ἐν Πάτμῳ. Εἰς ἐκ τῶν σκοπῶν της λοιπὸν ἦτο νὰ ἀναζητήσῃ ἐν Βενετίᾳ ὕλικὸν σχετιζόμενον πρὸς τὴν ἔκδοσιν ταύτην. Εἰς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐπέτυχε πράγματι, διότι κατώρθωσε ν' ἀνεύρῃ εἰς τὰ Κρατικὰ Ἀρχεῖα τῆς Βενετίας 20 ἀνέκδοτα ἔγγραφα (τῶν ἐτῶν 1403 - 1595) ἀφορῶντα εἰς τὴν ἐν Κρήτῃ Μονὴν τοῦ Στύλου (μετόχιον τῆς Μονῆς τῆς Πάτμου) καὶ εἰς διάφορα χορηγηθέντα κατὰ καιροὺς ὑπὸ τῆς Βενετίας προνόμια ὑπὲρ τῆς πατμιακῆς Μονῆς. Ἀνεῦρεν ἐπίσης ἀνέκδοτον ἐπιστολὴν τοῦ ἡγουμένου τῆς Πάτμου Ἰωάννου (1595) πρὸς τὸν Δόγην Marino Grimani, τὸ θεωρούμενον ὡς ἀπολεσθὲν ἔγγραφον ὑπ' ἀριθ. 13 τῆς συλλογῆς Miklosich - Müller (τόμ. 6, σ. 400 - 401), φερόμενον αὐτόθι ὑπὸ ἐσφαλμένην χρονολογίαν 1522 (ἐνῶ ἡ ἀκριβὴς χρονολογία τοῦ ἀνευρεθέντος ἐγγράφου εἶναι 1572), ἕτερον ἔγγραφον τοῦ 1576, τοῦ ὁποῖου τὸ ἐν Πάτμῳ σωζόμενον ἀντίγραφον εἶναι λίαν ἐφθαρμένον, καὶ τέλος διεπίστωσεν ὅτι τὰ πρωτότυπα τῶν ἐκ τοῦ διαμερίσματος τῶν Χανίων τῆς Κρήτης πατμιακῶν ἐγγράφων ἔχουν ἀπολεσθῇ καὶ κατὰ συνέπειαν τὰ διασωθέντα ἐν Πάτμῳ ἀντίγραφα εἶναι πολύτιμα καὶ ἐπέχουν θέσιν πρωτοτύπου. Ἀλλὰ, πλὴν τῶν περὶ τῶν πατμιακῶν ἐγγράφων ἐρευνῶν της ἡ Δίς Μαλτέζου ἡσχολήθη καὶ μὲ ἄλλα θέματα. Ἀνεῦρεν εἰς τὰ Κρατικὰ Ἀρχεῖα τῆς Βενετίας σειρὰν ιδιωτικῶν ἐγγράφων ἀναφερομένων εἰς τὴν βενετικὴν ἀποικίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως κατὰ τὴν χρονικὴν περίοδον 1190 - 1204· τῶν ἐγγράφων τούτων, τὰ ὁποῖα διαλευκαίνουν τοπογραφικὰ θέματα διὰ τῆς μνείας τῆς ἀκριβοῦς ἐν Κωνσταντινουπόλει τοποθεσίας, ἔνθα ἦσαν ἐγκατεστημένοι οἱ Βενετοὶ μέχρι τῆς Δ' Σταυροφορίας, ἡ Δίς Μαλτέζου θὰ παρασκευάσῃ τὴν ἔκδοσιν. Ἀνεῦρεν εἰδήσεις περὶ τῶν δύο πρεσβειῶν ἐκ Μοσχόβιας εἰς Βενετίαν κατὰ τὸν ΙΖ' αἰῶνα, διαφωτισούσας δύο ἑλληνικά ἔγγραφα τοῦ ἡμετέρου Ἰνστιτούτου περὶ τῆς ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Ἑλληνικῆς Ἀδελφότητος Βενετίας ὑποδοχῆς τῶν πρεσβειῶν τούτων ἐν τῷ ἑλληνορθόδοξῳ ναῷ τοῦ Ἀγίου Γεωργίου, τῶν ὁποίων ἐγγράφων παρασκευάζει ἐπίσης τὴν ἔκδοσιν. Τέλος, ἀνεῦρεν εἰς τὰ Κρατικὰ Ἀρχεῖα τῆς Βενετίας ἄγνωστον χειρόγραφον τῆς πολυτίμου Στατιστικῆς τῆς Κρήτης τοῦ Πέτρου Καστροφύλακα (1580). Τὰ προβλήματα τὰ ὁποῖα προέκυψαν ἐκ τῆς ἀνευρέσεως τοῦ νέου τούτου χειρογράφου (ἀντιβολὴ πρὸς τὰ δύο ἕτερα γνωστὰ τῆς Μαρκιανῆς Βιβλιοθήκης τὰ φερόμενα ὡς πρωτότυπον καὶ ἀντίγραφον, προσδιορισμὸς τοῦ πρωτοτύπου καὶ τῶν ἀντιγράφων καὶ τῆς μεταξὺ τῶν σχέσεως, σχέσις τοῦ Καστροφύλακα πρὸς τὸν ὁμώνυμον καὶ σύγχρονόν του νοτάριον κλπ.) θὰ ἐκθέσῃ ἡ Δίς Μαλτέζου εἰς ἀνακοίνωσίν της εἰς τὸ προσεχὲς Γ' Κρητολογικὸν Συνέδριον.

γ) Ὁ κ. Ἰωάννης - Θεοφάνης Παπαδημητρίου, προσκληθεὶς ὡς φιλοξενούμενος διὰ τέσσαρας μῆνας καὶ ἀφίχθεις τὴν 29ην Σεπτεμβρίου, ἡσχολήθη κυρίως μὲ τὴν ἔρευναν τῶν ἑλληνικῶν χειρογράφων τῆς Μαρκιανῆς Βιβλιοθήκης, ἀποσκοπὼν εἰς τὴν ἀνεύρεσιν

ἀγνώστων κωδίκων ἀρχαίων Ἑλλήνων συγγραφέων καὶ τὴν διὰ τὸν αὐτὸν σκοπὸν μελέτην τῶν ἐν Βενετίᾳ παλιμψήστων ἑλληνικῶν χειρογράφων τῇ βοηθείᾳ εἰδικῆς συσκευῆς ὑπεριωδῶν ἀκτίνων. Μολονότι ἡ ἔρευνά του συνεχίζεται εἰσέτι, ἔσχεν ὁμως ἤδη λίαν ἱκανοποιητικὰ ἀποτελέσματα. Τὰ τελικὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐρεύνης του ὁ κ. Παπαδημητρίου θὰ ἐκθέσῃ κατὰ τὸ πέρασ τῆς φιλοξενίας του. Πρὸς τὸ παρὸν ἀρκούμεθα νὰ σημειώσωμεν ὅτι ἐπεσήμανε μεταξὺ ἄλλων καὶ ἑλληνικὸν κώδικα αὐτόγραφον τοῦ Βησσαρίωνος (*Marc. Graec.* 526 = *colloc.* 776) περιέχοντα κείμενα διαφόρων ἀρχαίων Ἑλλήνων συγγραφέων, οἱ οἱ Θουκυδίδης, Ἡρόδοτος, Πλάτων, Πλούταρχος κ. ἄ., κώδικα ὅστις παρουσιάζει ἱκανὸν ἐνδιαφέρον καὶ εἶναι ἄγνωστος εἰς τοὺς περὶ τὸ κείμενον τῶν ἀνωτέρω συγγραφέων ἀσχοληθέντας ἐρευνητάς. Ὁ κ. Παπαδημητρίου ἀντέβαλε τὸ ἐν τῷ κώδικι κείμενον τοῦ Θουκυδίδου, συνέταξε δὲ διὰ τὰ «Θησαυρίσματα» εἰδικὴν ἐργασίαν, ἐν τῇ ὁποίᾳ ὄχι μόνον παρουσιάζεται διὰ πρῶτην φορὰν τὸ κείμενον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἐξετάζονται ποικίλα περὶ τὴν σύνταξιν τοῦ ὅλου κώδικος καὶ τὴν ἱστορίαν τοῦ κειμένου τοῦ Θουκυδίδου προβλήματα. Σημειωτέον ὅτι ὁ κ. Παπαδημητρίου ἐπεσήμανε καὶ ἐμελέτησεν ἐν τῇ Μαρκιανῇ Βιβλιοθήκῃ καὶ ἕτερον ἄγνωστον κώδικα (*Marc. Graec.* X, 3 = *colloc.* 1228) περιέχοντα ἀποσπάσματα ἐκ τοῦ Θουκυδίδου καὶ πολυαρίθμων ἄλλων κλασσικῶν Ἑλλήνων συγγραφέων, ὡς καὶ ἀποσπάσματα τῆς ἑλληνικῆς μεταφράσεως τοῦ Ὀβιδίου. Ἐπίσης ἀξιοσημείωτος εἶναι ἡ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἐρευνητοῦ τὸ πρῶτον γενομένη ἐπισήμανσις ἐν τῷ κώδικι *Marc. Graec.* IV, 55 = *colloc.* 1191 ἐφθαρμένου περὶ γαμηνοῦ φύλλου περιέχοντος ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ Ἡροδότου, τὸ ὁποῖον καὶ ἀντέβαλε τῇ βοηθείᾳ τῆς συσκευῆς ὑπεριωδῶν ἀκτίνων πρὸς τὸ ἐκδεδομένον κείμενον τοῦ ἀρχαίου ἱστορικοῦ.

Ἡ σχετικὴ πρὸς τὰ παλιμψηστα ἑλληνικὰ χειρόγραφα ἔρευνα τοῦ αὐτοῦ φιλοξενουμένου ἐξετάθη εἰς ἅπαντας τοὺς ἐν τῇ Μαρκιανῇ Βιβλιοθήκῃ κώδικας. Ὁ κ. Παπαδημητρίου ἐπεσήμανε σημαντικὸν ἀριθμὸν κειμένων, κυρίως ἑλληνικῶν, ἀλλὰ καὶ λατινικῶν (ὡς π.χ. ἐν τῷ κώδικι *Marc. Graec.* 273 = *colloc.* 669) μὴ καταγεγραμμένων εἰς τοὺς οἰκείους καταλόγους. Μολονότι ἐξέρχεται τῶν εἰδικωτέρων ἐνδιαφερόντων του, δὲν παρέλειψε νὰ σημειώσῃ χάριν τῶν εἰδικῶν ἐρευνητῶν τὴν ἐν τῷ αὐτῷ κώδικι παρουσίαν πολυαρίθμων παλιμψήστων σελίδων περιεχουσῶν βυζαντινὴν παρασημαντικὴν. Ἡ *scriptura recentior* τοῦ ἐν λόγῳ κώδικος ἀνάγεται εἰς τὸν IB' αἰῶνα. Ὁ κ. Παπαδημητρίου ἔχει ἤδη μελετήσῃ τοὺς πλείστους παλιμψήστους κώδικας καὶ προτίθεται νὰ ἐξετάσῃ τοὺς ὑπολειπομένους δύο πρὸ τῆς ἐντεῦθεν ἀναχωρήσεώς του.

Κατὰ τὴν ἐνταῦθα διαμονὴν του ὁ κ. Παπαδημητρίου, ἐπωφελούμενος τῶν ἐν ταῖς βενετικαῖς βιβλιοθήκαις βοηθημάτων, ἡσχολήθη καὶ μετὰ τὴν ἔρευναν τῶν παλαιογραφικῶν καὶ κωδικολογικῶν προβλημάτων λατινικοῦ χειρογράφου ἀνευρεθέντος ἐν Ἑλλάδι καὶ περιέχοντος λίαν ἐνδιαφέροντας ἀγνώστους ἐμμέτρους ἀρχαίους λατινικοὺς μύθους, τῶν ὁποίων ἐτοιμάζει τὴν πρῶτην ἔκδοσιν. Τέλος, ἡ ἐνταῦθα παρουσία τοῦ κ. Παπαδημητρίου ἀπέβη ἐπωφελὴς καὶ δι' ἄλλους ἐν τῷ ἰδρύματι ἐρευνητάς, τοὺς ὁποίους ἐβοήθησε προθύμως εἰς τὴν ἀνάγνωσιν παλιμψήστων ἐγγράφων διὰ τῆς εἰδικῆς συσκευῆς ὑπεριωδῶν ἀκτίνων, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἐπίλυσιν προβλημάτων τῆς ἐρεύνης των ἀπαιτούντων εἰδικὰς γνώσεις περὶ τὴν κλασσικὴν φιλολογίαν.

Ἄς σημειωθῇ ἐνταῦθα ὅτι ὁ κατὰ τὸ ἔτος 1968 ἐργασθεὶς ὡς φιλοξενούμενος ἐν τῷ Ἰνστιτούτῳ κ. Ἰωάννης Χασιώτης ἐδημοσίευσεν ἐν τῷ μεταξύ τὰς ἀκολούθους

σημαντικὰς ἐργασίας, στηριζομένας ἐν πολλοῖς εἰς βενετικὸν ἀρχεῖακὸν ὕλικὸν συλλεγὲν ὑπ' αὐτοῦ κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐν τῷ Ἰνστιτούτῳ φιλοξενίας του: 1) *Ἀγνωστη συνωμοτικὴ κίνησις στὶς Κυκλάδες στὰ τέλη τοῦ 16ου αἰῶνα*, «Ἑλληνικά», τόμ. 22 (1969), σ. 377-388, 2) *La Comunità Greca di Napoli e i moti insurrezionali nella penisola balcanica meridionale durante la seconda metà del XVI secolo*, «Balkan Studies», τόμ. 10 (1969), σ. 279-288 καὶ 3) *Οἱ Ἕλληνες στὶς παραμονὲς τῆς ναυμαχίας τοῦ Ναυπάκτου. Ἑκκλήσεις, ἐπαναστατικὲς κινήσεις καὶ ἐξεγέρσεις στὴν Ἑλληνικὴ Χερσόνησο ἀπὸ τὶς παραμονὲς ὡς τὸ τέλος τοῦ Κυπριακοῦ Πολέμου (1568-1571)*. Διατριβὴ ἐπὶ ὑφηγεσίᾳ, Θεσσαλονίκη 1970.

II. Πλὴν τῶν ὡς ἄνω Ἑλλήνων φιλοξενουμένων, προσεκλήθησαν καὶ ἐφέτος ὑφ' ἡμῶν καὶ ξένοι ἐπιστήμονες πρὸς διεξαγωγὴν ἐρευνῶν εἰς περιοχὰς ἐμπιπτούσας εἰς τὰ ἐνδιαφέροντα τοῦ ἡμετέρου Ἰνστιτούτου, εἰς τοὺς ὁποίους προσεφέρομεν φιλοξενίαν δι' ὀλιγοχρόνιον διαμονὴν ἄνευ ἀποζημιώσεως. Οὗτοι ὑπῆρξαν α) ἡ Δις Marthe Verhelst, βοηθὸς τοῦ Ἰνστιτούτου Φιλοσοφίας τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Louvain καὶ β) ὁ κ. Peter Topping, Ἑλληνοαμερικανὸς καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Cincinnati.

α) Ἡ Δις Marthe Verhelst, ἥτις εἶχε κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον φιλοξενηθῇ ἐν τῷ Ἰνστιτούτῳ καὶ κατὰ τὸ ἔτος 1968, διαμείνασα ἐπὶ μίαν ἐβδομάδα (24-30 Σεπτεμβρίου), εἰργάσθη ἐν τῇ Μαρκιανῇ Βιβλιοθήκῃ καὶ ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Ἰνστιτούτου πρὸς ἀποπεράτωσιν τῆς ὑπ' αὐτῆς παρασκευαζομένης ἐκδόσεως τῆς «Περὶ ψυχῆς» ἔργου τοῦ βυζαντινοῦ φιλοσόφου Νικηφόρου Βλεμμύδου (βλ. τὴν πρόσφατον μελέτην αὐτῆς «*La tradition manuscrite de Nicéphore Blemmyde*», ἐν «*Bulletin de Philosophie Médiévale*» édité par la Société Internationale pour l'étude de la Philosophie Médiévale, τόμ. 8-9 (1966-1967), σ. 111-118). Ἡ Δις Verhelst ἐχρησιμοποίησεν ἐπωφελῶς διὰ τὴν ἐργασίαν τῆς τὴν ὑφ' ἡμῶν εἰς αὐτὴν ὑποδειχθεῖσαν πρόσφατον ἑλληνικὴν βιβλιογραφίαν περὶ Δωροθέου Βουλισμᾶ.

β) Ὁ κ. Peter Topping, γνωστὸς διὰ τὰς περὶ τῆς φραγκοκρατουμένης Πελοποννήσου σπουδαιότητας ἐργασίας του, διαμείνας ἐπὶ εἰκοσαήμερον (10-29 Σεπτεμβρίου), εἰργάσθη εἰς τὰ Κρατικὰ Ἀρχεῖα τῆς Βενετίας πρὸς μελέτην τῶν ἐν τῷ ἀρχεῖῳ Grimani ἀποκειμένων δύο πολυτίμων διὰ τὰς στατιστικὰς, τοπογραφικὰς, ὀνοματολογικὰς καὶ ἄλλας πληροφορίας των καταστίχων τῆς βενετοκρατουμένης Πελοποννήσου, τοῦ *Catastico ordinario* καὶ τοῦ *Catastico particolare della Morea*. Εἰργάσθη ἐπίσης εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ Ἰνστιτούτου καὶ ἐνημερώθη ἐπὶ προσφάτων ἑλληνικῶν ἐπιστημονικῶν ἐκδόσεων. Ἡ μετὰ τῶν ἐρευνητῶν καὶ τῶν φιλοξενουμένων τοῦ Ἰνστιτούτου ἀναστροφὴ τοῦ Ἑλλήνος τὴν καταγωγὴν καὶ τὰ αἰσθήματα καθηγητοῦ, διατελέσαντος ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἐτῶν διευθυντοῦ τῆς ἐν Ἀθήναις Γενναδείου Βιβλιοθήκης, ὑπῆρξε λίαν ἐπωφελὴς διὰ τοὺτους καὶ ἀνενέωσε τοὺς μετὰ τῆς συγχρόνου ἑλληνικῆς ἐπιστήμης δεσμούς του, ὡς ἐβεβαίωσεν ἡμᾶς εἰς εὐχαριστήριον ἐπιστολήν του. Ὁ κ. Topping ἐγένετο θερμὸς φίλος καὶ συνεργάτης τοῦ Ἰνστιτούτου μας εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας.

III. Ἐκτὸς ὅμως τῶν προσκληθέντων ξένων ἐπιστημόνων, ἐδέχθημεν καὶ ἐφέτος Ἕλληνας μελετητὰς ἐπ' ὀλίγας ἡμέρας εἰς τὸ Ἰνστιτούτον, ἐλθόντας εἰς Βενετίαν χάριν ἐπιστημονικῶν ἐρευνῶν καὶ παρέσχομεν εἰς αὐτοὺς πᾶσαν δυνατὴν συνδρομήν. Οὗτοι ἦσαν: α) Ἡ κ. Λουκία Δρούλια, συνεργάτις τοῦ Κέντρου Νεοελληνικῶν Ἑρευνῶν τοῦ Β. Ι. Ε., β) Ὁ κ. Στυλιανὸς Παπαδόπουλος, ἀρχαιολόγος, συγγραφεὺς καὶ ἐπιμελητῆς

καλλιτεχνικῶν ἐκδόσεων καὶ γ) ὁ κ. Εὐάγγελος Λουῖζος, μελετητὴς καὶ ἐκδότης κυπριακῶν κειμένων.

α) Ὁ κ. Λουκία Δρούλια, διαμείνασα ἐπὶ μῆνα (8 Φεβρουαρίου - 9 Μαρτίου), παρηκολούθησε τὰ μαθήματα τῆς Σχολῆς Παλαιογραφίας τῶν Κρατικῶν Ἀρχεῖων τῆς Βενετίας καὶ συνεκέντρωσεν ὕλικὸν ἐκ Βενετίας, Παδοῦης καὶ Τεργέστης ἀναφερόμενον εἰς τὸν γνωστὸν λόγιον τοῦ παρελθόντος αἰῶνος Μάρκον Ρενιέρην καὶ εἰς τὸν γαμματέα τοῦ Ἰγνατίου Οὐγγροβλαχίας Δημήτριον Μόστραν, περὶ τῶν ὁποίων παρασκευάζει εἰδικὰς ἐργασίας. Ἐκ τοῦ ἀρχείου τῆς Ἑλληνικῆς Ἀδελφότητος Βενετίας ἤντησεν ἐπίσης ἐνδιαφερούσας πληροφορίαι περὶ Αἰμιλίου Τυπάλδου (διδασκάλου τοῦ Ρενιέρη) καὶ περὶ τῆς κατὰ τὸ 1837 ἐπισκέψεως τοῦ βασιλέως Ὁθωνος εἰς Βενετίαν.

β) Ὁ κ. Στυλιανὸς Παπαδόπουλος, διαμείνας μόνον ἐπὶ πενθήμερον (2-6 Ὀκτωβρίου), συνεκέντρωσε, τῇ βοήθειᾳ καὶ τῶν συνεργατῶν τοῦ Ἰνστιτούτου, εἰκονογραφικὸν καὶ ἄλλο ὕλικὸν ἀναφερόμενον εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἐμπορικὴν ναυτιλίαν ἀπὸ τοῦ ΙΕ' μέχρι τοῦ ΙΘ' αἰῶνος πρὸς ἐκπόνησιν εἰδικοῦ ἔργου, τὸ ὁποῖον πρόκειται νὰ περιληφθῇ εἰς τὴν ἐγκαινισθεῖσαν σειρὰν τῶν ἐκδόσεων τῆς Ἑθνικῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος.

γ) Ὁ κ. Εὐάγγελος Λουῖζος, ἐκ τῶν πιστοτέρων φίλων τοῦ Ἰνστιτούτου, διέμεινε καὶ ἐφέτος ἐπὶ τρεῖς ἑβδομάδας (8-15 Ἀπριλίου καὶ 15-30 Σεπτεμβρίου) καὶ εἰργάσθη εἰς τὰ Κρατικὰ Ἀρχεῖα τῆς Βενετίας πρὸς συλλογὴν ὕλικου ἀναφερομένου εἰς τὴν νεωτέραν ἱστορίαν τῆς Κύπρου. Ὁ κ. Λουῖζος ἀνεκάλυψεν εἰς τὰ Κρατικὰ Ἀρχεῖα τῆς Βενετίας ἀκατάγραφον σειρὰν 27 ὀγκωδῶν φακέλων (τῶν ἐτῶν 1772-1810) τοῦ ἐν Κύπρῳ βενετικοῦ προξενείου μὲ ἀγνωστον καὶ λίαν ἐνδιαφέρον ὕλικόν. Ἐκ τοῦ ὕλικου τούτου ἐπέλεξε πρὸς τὸ παρὸν καὶ παρσκευάσας πρὸς ἔκδοσιν 28 ἀνεκδότους ἐπιστολάς (τῶν ἐτῶν 1787-1797) τοῦ γνωστοῦ δραγουμάνου τῆς Κύπρου Χατζηγεωργάκη Κορνεσίου. Ἀνεῦρεν ἐπίσης ἐτέρας 12 ἐπιστολάς τοῦ ἀρχιεπισκόπου τῆς Κύπρου Χρυσάνθου (1767-1810), τὰς ὁποίας παρασκευάζει πρὸς ἔκδοσιν εἰς τὰ «Θησαυρίσματα».

IV. Ὡς καὶ κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη, οὕτω καὶ ἐφέτος ἦλθε δις εἰς Βενετίαν ἰδίαις δαπάναις καὶ εἰργάσθη ἐθελοντικῶς ἐν τῷ ἡμετέρῳ Ἰνστιτούτῳ ὁ κ. Ἰωάννης Σκουλᾶς πρὸς παρασκευὴν τῆς ἐκδόσεως τῶν δύο πρώτων βιβλίων τῶν Γάμων τῆς Ἑλληνικῆς Ἀδελφότητος Βενετίας (1598-1792). Παρὰ τὸν πρόσκαιρον κλονισμόν τῆς υγείας του, ἐξ οὗ ἠναγκάσθη δυστυχῶς νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Ἀθήνας τὸν παρελθόντα μῆνα, ὁ κ. Σκουλᾶς ἐπεράτωσε σχεδὸν τὴν σύνταξιν τῶν πινάκων προσώπων, τοπωνυμίων καὶ λέξεων. Ἄς εὐχρηθῶμεν, ὅπως ἡ υγεία τοῦ κ. Σκουλᾶ, ἀποκαθισταμένη πλήρως, ἐπιτρέψῃ εἰς αὐτὸν νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Βενετίαν πρὸς ἀποπεράτωσιν τοῦ ἔργου τούτου, τὸ ὁποῖον θὰ ἐκδοθῇ ἐν συνεργασίᾳ μετ' ἐμοῦ.

V. Οἱ ἐπισκέπται τοῦ Ἰνστιτούτου, Ἕλληνες καὶ ξένοι, οἵτινες ἠθέλησαν νὰ γνωρίσουν ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὰς συλλογὰς του, τὰ μνημεῖά του, τοὺς συνεργάτας του καὶ τὴν ἐν γένει δραστηριότητά του, ὑπῆρξαν καὶ κατὰ τὸ 1970 ἱκανοὶ τὸν ἀριθμόν. Ἐκ τούτων σημειοῦμεν ἐνταῦθα τὰ ὀνόματα τῶν πανεπιστημιακῶν καθηγητῶν κ. κ. Hans - Georg Beck, Δημ. Δελιβάνη, Στυλ. Πελεκανίδη, Χρ. Χρήστου, Σωτ. Τσούρα, Κωνστ. Βαβούσκου, τοῦ ὑφηγητοῦ κ. Θεωδ. Λιῶκη, τοῦ διευθυντοῦ τοῦ παρὰ τῇ Ἀκαδημίᾳ Ἀθηνῶν Κέντρου Ἑρεῦνης τῆς Ἱστορίας τοῦ Νεωτέρου Ἑλληνισμοῦ κ. Ἐλευθ. Πρεβελάκη, τοῦ προέδρου τοῦ Συλλόγου τῶν «Φίλων τοῦ Μουσείου Μπενάκη» κ. Ἀλεξ. Τσάτσου, τοῦ

άντιστρατήγου έ.ά. και συγγραφέως κ. 'Ιωάννου 'Αλεξάκη, τοῦ πλοιάρχου τοῦ Β. Ν. κ. Δημ. Δούση, τοῦ τεχνοκρίτου καὶ πρώην νομάρχου κ. 'Ανδρέου 'Ιωάννου, τῶν ζωγράφων κ.κ. Γιάννη Τσαρούχη, Γιώργου 'Ιωάννου καὶ τῆς κ. 'Ελένης Ζέρβα, τοῦ χαράκτου κ. Γιάννη Παπαδάκη, τοῦ γλύπτου κ. Γιάννη Παρμακέλη καὶ τῶν 'Ελληνίδων συγγραφέων κ. Ρένας 'Ανδρεάδη καὶ 'Ηοῦς Λαμπίρη. Τὸ 'Ινστιτούτον ἐτίμησαν διὰ τῆς ἐπισκέψεώς των καὶ ὁ 'Υπουργὸς 'Εθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων κ. Νικήτας Σιώρης μετὰ τοῦ γενικοῦ διευθυντοῦ 'Ανωτάτης 'Εκπαιδεύσεως καθηγητοῦ κ. Τηλ. Φιλιππίδου, ὁ ἐπὶ τῶν 'Εξωτερικῶν κ. Χρῆστος Ξανθόπουλος Παλαμᾶς, ὁ 'Υφυπουργὸς Προεδρίας Κυβερνήσεως κ. Δημήτριος Τσάκωνας μετὰ τοῦ Γενικοῦ Διευθυντοῦ Πολιτιστικῶν 'Υποθέσεων κ. Γεωργίου Κουρνούτου καὶ τοῦ Διευθυντοῦ Μορφωτικῶν Σχέσεων κ. Γεωργίου Μαραγκίδη. 'Εκ τῶν διπλωματικῶν ἀναφέρομεν τὸν Πρόσβυν κ. Κωνστ Παναγιωτῶκα καὶ τὸν Γεν. Πρόξενον Μονάχου κ. Νικ. 'Αθανασίου, ἐκ δὲ τῶν κληρικῶν τὸν σεβασμιώτατον μητροπολίτην Σάρδεων κ. Μάξιμον.

3) ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ

Κατὰ τὸ 1970 ἐξεδόθη ὁ τόμος 6 (1969) τοῦ περιοδικοῦ τοῦ 'Ινστιτούτου «Θησαυρίσματα», ἐκ σελίδων 332 καὶ 12 ὀλοσελίδων πινάκων ἐκτὸς κειμένου, ἐκτυπωθεῖς, ὡς καὶ ὁ προηγούμενος, κατὰ τρόπον πανθομολογουμένως ἄψογον ὑπὸ τοῦ ἐν 'Αθήναις ἀπαρχαμίλλου Τυπογραφείου τῶν 'Αδελφῶν Μυρτίδη. 'Ο τόμος οὗτος ὑπῆρξεν ὁ ὀγκωδέστερος τῶν μέχρι σήμερον ἐκδοθέντων, περὶ δὲ τῆς ποιότητος τῶν ἐν αὐτῷ περιληφθεισῶν ἐπιστημονικῶν ἐργασιῶν μαρτυροῦν αἱ πολυάριθμοι ἐπιστολαὶ τὰς ὁποίας ἐλάβομεν παρ' ἐπιφανῶν ἐιδικῶν ἐπιστημόνων, 'Ελλήνων καὶ ξένων.

'Υπὸ ἐκτύπωσιν εὐρίσκονται τὰ ἀκόλουθα δημοσιεύματα :

α) «Θησαυρίσματα», τόμ. 7 (1970). 'Ο τόμος οὗτος, ὅστις ἐλπίζομεν νὰ κυκλοφορήσῃ ἀρχομένου τοῦ 1971, θὰ περιλαμβάνῃ ὑπὲρ τὰς τριακοσίας σελίδας καὶ 24 ὀλοσελίδους πίνακας ἐκτὸς κειμένου. Εἶναι ἄξιον σημειώσεως ὅτι, πλὴν τῶν 'Ελλήνων, συνεργάζονται εἰς αὐτὸν καὶ ξένοι ἐπιστήμονες ἐκ διαφόρων χωρῶν, ἀπὸ τοῦδε δὲ ἔχομεν προτάσεις συνεργασίας ἄλλων ξένων ἐπιφανῶν ἐπιστημόνων καὶ διὰ τὸν προσεχῆ τόμον 8 (1971). Τοῦτο εἶναι βεβαίως ἄκρως ἱκανοποιητικόν.

β) Τὸ ὑπ' ἀριθ. 4 δημοσίευμα τῆς σειρᾶς τῆς «Βιβλιοθήκης τοῦ 'Ελληνικοῦ 'Ινστιτούτου» ὑπὸ τὸν τίτλον «*Art et Société à Byzance à l'époque des Paléologues*», περὶ τοῦ ὁποίου ἐγένετο ἤδη λόγος καὶ ἐν τῇ ἐκθέσει μου τοῦ παρελθόντος ἔτους. 'Ελπίζομεν, ὅτι καὶ τὸ δημοσίευμα τοῦτο, τοῦ ὁποίου τὴν ἐπιστημονικὴν σπουδαιότητα εἶναι περικτὸν νὰ ἐξάρωμεν, θὰ κυκλοφορήσῃ κατὰ τὴν προσεχῆ ἄνοιξιν τοῦ 1971.

Ἄς σημειωθῇ ὅτι πολλὰ τῶν δημοσιευμάτων τὰ ὁποῖα ἐμνημονεύθησαν ἤδη εἰς τὰς προηγούμενας ἐνιαυσίους ἐκθέσεις μου ἔχουν ἤδη ἀποπερατωθῇ, ἂν δὲ δὲν ἐγένετο εἰσέτι ἔναρξις τῆς ἐκτυπώσεώς των, τοῦτο ὀφείλεται μόνον εἰς τὴν ἔλλειψιν τῶν ἀναγκαίων πιστώσεων ὅς ἐλπίσωμεν ὅτι αὗται θὰ ἐξυρθεῶν ταχέως.

Εὐχαρίστως ἀναφέρομεν ἐνταῦθα ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ κατὰ τὸ 1969 φιλοξενηθέντος ὑπὸ τοῦ 'Ινστιτούτου ὁμοτίμου καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Βασιλείου Τατάκη ἀποπερωτῶν ἤδη σημαντικῶν ἔργων ὑπὸ τὸν τίτλον «*Γεράσιμος Βλάχος ὁ Κρής, φιλόσοφος, θεολόγος, φιλόλογος (1605 - 1685)*» τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ σημαντικὴν συμβολὴν

εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς νεοελληνικῆς φιλοσοφίας, ἀποσταλὲν ἤδη ἔτοιμον εἰς ἡμᾶς ὑπὸ τοῦ συγγραφέως, ἐλπίζομεν ὅτι θὰ καταστῇ δυνατὸν νὰ ἐκτυπωθῇ κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος.

Εἰς τὰ εἰδικὰ ἑλληνικὰ καὶ ξένα περιοδικὰ ἐξηκολούθησαν δημοσιευόμεναι λίαν εὐμενεῖς βιβλιοκρισίαι διὰ τὸ ὑπ' ἀριθ. 3 δημοσίευμα τῆς «Βιβλιοθήκης τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἰνστιτούτου» (Μ. Ι. ΜΑΝΟΥΣΑΚΑ, *Ἀνέκδοτα πατριαρχικά γράμματα*, Βενετία 1968)¹.

Σειρὰ τῶν δημοσιευμάτων τοῦ ἡμετέρου Ἰνστιτούτου ἐξετέθη εἰς τὴν ὑπὸ τῆς Ἑταιρείας ΑΓΕΤ διοργανωθεῖσαν ἐν Ἀθήναις κατ' Ἰανουάριον ἐκθεσιν ἀντιγράφων τῶν εἰκόνων τοῦ Μουσείου μας καὶ εἰς τὴν ἐκθεσιν ἐπιστημονικοῦ βιβλίου τὴν διοργανωθεῖσαν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἐν Ἀθήναις ἀπὸ 7 - 13 Μαΐου λαβόντος χώραν Β' Διεθνoῦς Συνεδρίου Σπουδῶν Νοτιοανατολικῆς Εὐρώπης (βλ. κατωτέρω, παράγρ. 4, ἐδάφ. ε καὶ παράγρ. 8, ἐδάφ. β).

Μετ' εὐχαριστήσεως διεπιστώσαμεν ὅτι κατὰ τὰ τελευταῖα δύο ἔτη ἡ κίνησις τῶν πωλήσεων τῶν δημοσιευμάτων τοῦ Ἰνστιτούτου μας ἔχει αἰσθητῶς αὐξηθῇ. Δυστυχῶς, τὸ ἐν Ἀθήναις ἀπόθεμα τῶν δημοσιευμάτων τούτων, τὸ ὅποιον εἶχε διαφυλαχθῇ εἰς ἀποθήκην τοῦ μεγάρου τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, ἠναγκάσθημεν, ἐνεκα τῆς ἀνοικοδομήσεως τοῦ χώρου τούτου, νὰ μετακομίσωμεν εἰς πρόχειρον ἀποθήκην, εἶναι ὅμως ἀνάγκη νὰ ἐξευρεθῇ ἐν Ἀθήναις κατάλληλος χώρος πρὸς μόνιμον φύλαξιν τῶν ὑπὸ τοῦ Ἰνστιτούτου ἐκδιδόμενων δημοσιευμάτων, τῶν ὁποίων ὁ ἀριθμὸς καὶ ὁ ὄγκος θὰ αὐξάνουν συνεχῶς.

4) ΜΕΡΙΜΝΑ ΔΙΑ ΣΥΛΛΟΓΑΣ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ, ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΩΝ, ΑΡΧΕΙΩΝ, ΕΙΚΟΝΩΝ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΚΑΙ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΩΝ ΤΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ. — ΣΥΝΤΑΞΙΣ ΚΑΤΑΛΟΓΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΕΤΗΡΙΩΝ. — ΜΕΡΙΜΝΑ ΔΙ' ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΚΑΙ ΚΕΙΜΗΛΙΑ ΕΝ ΙΤΑΛΙΑ

α) Βιβλιοθήκη. — Ἡ δελτιογράφησις καὶ ταξινομήσις τῶν βιβλίων τῆς βιβλιοθήκης τῆς παλαιᾶς Ἑλληνικῆς Ἀδελφότητος Βενετίας, κατὰ τὸ αὐτὸ ταξινομικὸν σύστημα τὸ ὅποιον ἐφηρμόσθη καὶ διὰ τὰ ἀπὸ τοῦ 1955 καὶ ἐντεῦθεν προσκτηθέντα βιβλία τοῦ Ἰνστιτούτου, συνετελέσθη πλήρως κατὰ τὸ 1970 ὑπὸ τοῦ εἰδικευμένου πρῶην ὑποτρόφου καὶ φιλοξενουμένου τοῦ Ἰνστιτούτου κ. Γεωργίου Πλουμίδη. Ἀκολούθως, εἰς εἰδικὸν βιβλίον εἰσαγωγῆς, καθιερωθὲν ὑπ' ἐμοῦ (διότι δυστυχῶς δὲν ὑπῆρχε), κατεγράφησαν πάντα ταῦτα τὰ βιβλία τῆς παλαιᾶς Ἀδελφότητος ἀλφαβητικῶς κατὰ συγγραφέα (ἐλλείψει στοιχείων περὶ τῆς ἡμερομηνίας εἰσαγωγῆς ἐκάστου) καὶ κατ' αὔξοντα ἀριθμὸν ἀπὸ 1 - 2061. Τοιουτοτρόπως, ἡ χρῆσις τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Ἰνστιτούτου (παλαιᾶς καὶ νέας) θὰ εἶναι τοῦ λοιποῦ εὐχερεστάτη εἰς τοὺς μελετητάς, ἀλλὰ καὶ ὁ ἔλεγχος διὰ πᾶσαν ἐνδεχομένην ἀπώλειαν βιβλίου, μετὰ τὴν εἰς εἰδικὰ βιβλία εἰσαγωγῆς καταγραφὴν τῶν πάντων, εἶναι πλέον ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν δυνατός.

β) Χειρόγραφοι (φιλολογικοὶ) κώδικες. — Ἐγένετο ἤδη

1. Βλ. Ν. ΠΑΝΑΥΟΤΑΚΙΣ ἐν «Neoellenica», τόμ. 1 (1970), σ. 228 - 229, Ο. ΚΡΕΣΤΕΝ ἐν «Jahrbuch der Österreichischen Byzantinistik», τόμ. 19 (1970), σ. 307 - 310 καὶ Ν. ΚΑΜΑΡΙΑΝΟ ἐν «Revue des Études Sud-Est Européennes», τόμ. 13 (1970), σ. 272 - 273.

ἑναρξίς τῆς περιγραφῆς ὠρισμένων κωδίκων τῆς συλλογῆς τοῦ Ἰνστιτούτου, προπαρασκευαστικῇ τῆς συντάξεως τοῦ γενικοῦ καταλόγου αὐτῶν.

γ) Ἐπίσημα πατριαρχικά, παπικά καὶ δουκικά γράμματα. — Αἱ ἐκ τῶν ἐν τῷ Ἰνστιτούτῳ φυλασσομένων παπικῶν βουλλῶν τρεῖς ἀνέκδοτοι μέχρι σήμερον ἐκδίδονται εἰς τὴν οἰκίαν ἐργασίαν τοῦ κ. Γ. Πλουμίδη τὴν δημοσιευομένην εἰς τὸν τόμον 7 (1970) τῶν «Θησαυρισμάτων»¹. Κατὰ τὴν κατάταξιν τοῦ Νέου Ἀρχείου ἀνευρέθησαν καὶ ἄλλα ἐπίσημα γράμματα τῶν οἰκουμενικῶν πατριαρχῶν πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Ἀδελφότητα Βενετίας, ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ παρελθόντος αἰῶνος μέχρι σήμερον, τὰ ὁποῖα προσεθέσαμεν εἰς τὴν ὑπάρχουσαν συλλογὴν.

δ) Ἀρχεῖα. — Ἡ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἀρξαμένη κατάταξις τοῦ Νέου Ἀρχείου τῆς Ἑλληνικῆς Ἀδελφότητος Βενετίας συνεχίσθη καὶ κατὰ τὸ 1970 διὰ τῶν νέων ἐρευνητῶν καὶ φιλοξενουμένων τοῦ Ἰνστιτούτου. Ἐχωρίσθησαν καὶ κατετάχθησαν κεφαλαιωδῶς αἱ κύριαι μεγάλαι σειραὶ τῶν ἐγγράφων τοῦ ἀρχείου τούτου (οἰκονομικά καὶ διαχειριστικά βιβλία καὶ ἔγγραφα, πρωτόκολλα καὶ ἀλληλογραφία, ἔγγραφα τοῦ Κολλεγίου Φλαγγίνης, τοῦ νοσοκομείου Φλαγγίνης - Pichering, τοῦ κληροδοτήματος Κ. Μπογδάνου, πρακτικὰ συνεδριῶν Ἀδελφότητος, ἀπογραφαὶ περιουσιακῶν στοιχείων αὐτῆς κλπ.). Ἡ ἐργασία τῆς ταξινομήσεως θὰ συνεχισθῇ, διὰ τὴν δύνηθώμεν ἐν καιρῷ νὰ ἐκπονήσωμεν ἀκριβῆ καὶ ἁπλως λεπτομερῆ κατάλογον τῶν περιεχομένων τοῦ ἀρχείου τούτου καὶ διευκολυνθῇ τοιοῦτοτρόπως ἡ ἀνερευνήσις καὶ μελέτη αὐτοῦ.

ε) Μουσεῖον καὶ εἰκόνες. — Ἐλλείπει τοῦ ἀναγκαίου χρόνου, προέβημεν διὰ τοῦ Ἰταλοῦ εἰδικοῦ κ. Cl. Tiozzo εἰς τὸν καθαρισμὸν μιᾶς καὶ μόνης εἰκόνης, ἥτοι τῆς ὑπ' ἀριθ. μητροφύου 180 προσωπογραφίας, περὶ τῆς ὁποίας δημοσιεύεται εἰδικὴ μελέτη τοῦ ὑποφαινομένου εἰς τὸν τόμον 7 (1970) τῶν «Θησαυρισμάτων»², ἀποδεικνύουσα ὅτι εἰκονίζει πρᾶγματι τὸν μητροπολίτην Φιλαδελφείας Γαβριὴλ Σεβήρον.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπισκεπτῶν τοῦ Μουσείου τῶν εἰκόνων ἠϋξήθη αἰσθητῶς κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο (εἰσοδοὶ 1309 ἐν ὧν ἕνατι 965 τοῦ 1969). Τὴν 1ην Μαΐου ἔσχομεν τὴν χαρὰν νὰ δεχθώμεν ὁμαδικὴν ἐπίσκεψιν τῶν τεταρτοετῶν φοιτητῶν τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ τμήματος τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τῶν ἀρχαιολόγων καθηγητῶν τῆς Σχολῆς ταύτης κ. κ. Στυλ. Πελεκανίδου, Κοσμήτορος αὐτῆς, καὶ Χρυσάνθου Χρήστου. Τοὺς ἐπισκέπτας ἐξενάγησα μὲ ἰδιαιτέραν συγκίνησιν, ὥς προερχομένους ἐκ τῆς Σχολῆς εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκω. Ἀπῆλθον δὲ οὗτοι μὲ τὰς καλυτέρας ἐντυπώσεις, ὥς μὲ ἐβεβαίωσεν ὁ κ. Πελεκανίδης εἰς εὐχαριστήριον ἐπιστολὴν του. Ἄλλος ὁμιλος φοιτητῶν τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Μονάχου ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ διαπρεποῦς Γερμανοῦ βυζαντινολόγου καθηγητοῦ κ. Hans - Georg Beck, ἐπεσκέφθη τὸ Μοῦσεῖον καὶ τὸ Ἰνστιτούτον τὴν 1ην Σεπτεμβρίου καὶ ἔτυχεν ἐπίσης καταλλήλου ξεναγῆσεως καὶ ὑποδοχῆς.

Ἡ ἐν Ἀθήναις κατ' Ἰανουάριον - Φεβρουάριον εἰς τὰς αἰθούσας τοῦ ξενοδοχείου Hilton ὁργανωθείσα ὑπὸ τῆς ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ κ. Ἀλεξάνδρου Τσάτσου Ἀωνύμου Γενικῆς Ἐταιρείας Τσιμέντων (ΑΓΕΤ) ἐκθεσις ἀντιγράφων εἰκόνων τοῦ Μουσείου

1. Σελ. 238 - 250 (ἔγγρα. Β' - Δ').

2. Σελ. 7 - 14.

μας καὶ τῶν ἀντιστοιχῶν χρωμολιθογραφιῶν τῶν ἐκτυπωθεισῶν εἰς τὸ ὥραιον ἡμερολόγιον τῆς Ἑταιρείας ταύτης, περὶ οὗ ἐγένετο λόγος ἐν τῇ περυσινῇ ἐκθέσει μου ¹, ἐσημείωσε πρωτοφανῇ ἐπιτυχίαν καὶ παρέσχε τὴν εὐκαιρίαν εἰς τὸ ἀθηναϊκὸν κοινὸν νὰ γνωρίσῃ μέρος τῶν καλλιτεχνικῶν θησαυρῶν τοῦ Ἰνστιτούτου. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ ὁ ὑποφαινόμενος ὁμίλησε κατὰ τὴν παραμονὴν τῶν ἐγκαινίων τῆς ἐκθέσεως (26 Ἰανουαρίου) εἰς εἰδικὴν ἐκπομπὴν τῆς ἑλληνικῆς τηλεοράσεως περὶ τῆς ἐκθέσεως, τῶν εἰκόνων τοῦ Μουσείου μας καὶ γενικώτερον τοῦ ἔργου τοῦ Ἰνστιτούτου. Τὸ κορύφωμα τῆς ἐπιτυχίας τῆς ἐκθέσεως ὑπῆρξε τὸ γεγονός ὅτι τὰ ἀντίγραφα ταῦτα τῶν εἰκόνων μας ἀπεστάλησαν ἐν συνεχείᾳ εἰς τὴν Ἰαπωνίαν καὶ ἐξετέθησαν εἰς τὸ ἑλληνικὸν περίπτερον τῆς Διεθνoῦς Ἐκθέσεως (Εκρο) τῆς Osaka, ἐνθα παρέμειναν καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν αὐτῆς μέχρι τοῦ Ὀκτωβρίου. Ἐνεκα τοῦ λόγου τούτου δὲν κατέστη δυνατόν νὰ ἐκτεθοῦν τὰ ἀντίγραφα ταῦτα εἰς ἄλλας πόλεις τῆς Ἑλλάδος, αἱ ὁποῖαι τὰ ἐζήτησαν, ὡς ὁ Πειραιεύς, ἡ Θεσσαλονίκη, αἱ Πάτραι, ὁ Βόλος, τὸ Ἡράκλειον καὶ τὰ Χανιά τῆς Κρήτης. Ἄς ἐλπίσωμεν ὅτι τοῦτο θὰ πραγματοποιηθῇ κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος.

ς) Φωτογραφικὸν ἀρχεῖον.— Τὸ φωτογραφικὸν ἀρχεῖον τοῦ ἡμετέρου Ἰνστιτούτου ἐπλουτίσθη καὶ ἐφέτος διὰ νέων μικροταινιῶν (= *M 59-61*) καὶ φωτογραφιῶν (= *Φ 116-163*) ἐξ ἐγγράφων, χειρογράφων ἢ καὶ ἐντύπων. Ἐθεωρήσαμεν σκόπιμον νὰ φωτοτυπῶμεν ἐξ ὁλοκλήρου τὸ βιβλίον προαιρετικῶν εἰσφορῶν τῆς Ἑλληνικῆς Ἀδελφότητος (Παλαιὸν Ἀρχεῖον, reg. 132) καὶ νὰ βιβλιοδετήσωμεν τὰς φωτοτυπίας, διὰ νὰ χρησιμοποιῶνται αὗται ὑπὸ τῶν ἐρευνητῶν, ἀντὶ τοῦ λίαν ἐφθαρμένου πρωτοτύπου, πρὸς πρόληψιν μεγαλυτέρας αὐτοῦ φθορᾶς. Ἰδιαιτέρως πολύτιμος διὰ τὸ φωτογραφικὸν μας ἀρχεῖον ὑπῆρξεν ἡ ὑπὸ τοῦ κ. Ἀλεξάνδρου Τσάτσου, ὡς προέδρου τῆς ΑΓΕΤ, δωρεὰ 51 ἐν ὅλῳ ἐγχρώμων φωτογραφικῶν διαφανειῶν (διαστ. 8×11 ἐκατοστομέτρων) διαφόρων εἰκόνων, χειρογράφων ἢ κοσμημάτων τοῦ Ἰνστιτούτου, αἱ ὁποῖαι ἐφωτογραφήθησαν ὑπὸ τῆς Ἑταιρείας ταύτης διὰ τὸ ἐκτυπωθὲν Ἡμερολόγιόν της καὶ ἐχρησιμοποιήθησαν ἐν μέρει μόνον. Ἐκ τῶν ὥραιων τούτων καὶ λίαν ἐπιτυχῶν διαφανειῶν θὰ δυνάμεθα τώρα νὰ ἐκτυπῶμεν ἑγχρωμα δελτάρια, ὡς πράττουν πάντα τὰ Μουσεία διὰ τοὺς καλλιτεχνικοὺς θησαυροὺς των, πρὸς προβολὴν αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ οἰκονομικὸν ὄφελος. Ἄς εὐχηθῶμεν ὅτι θὰ ἐξευρεθοῦν αἱ ἀναγκαῖαι πιστώσεις.

ς) Μνημεῖα Ἑλλήνων Ὁρθοδόξων εἰς τὸ κοιμητήριον τοῦ Λιβόρνου.— Διὰ τοῦ ἐπιτίμου προξένου τοῦ Λιβόρνου κ. Ἰωάννου Μανδάλῃ συνεχίσσαμεν καὶ ἐφέτος τὰς ἐν τῷ Ἑλληνικῷ κοιμητηρίῳ τοῦ Λιβόρνου ἀνασθηλωτικὰς ἐργασίας, διαθέσαντες συνολικῶς ποσὸν ἐκ 500.000 λιρῶν Ἰταλίας. Μεταξὺ ἄλλων, συνηρμολογήθησαν καὶ συνεκολλήθησαν τὰ τεθραυσμένα μάρμαρα 28 τάφων, τῶν ὁποίων ἐστερεώθησαν καταλλήλως καὶ αἱ βάσεις. Ἡ μέριμνα διὰ τὴν ἀνασθήλωσιν τῶν καλλιτεχνικῶν μνημείων τοῦ κοιμητηρίου θὰ συνεχισθῇ καὶ εἰς τὸ μέλλον.

5) Ἐμπλοῦτισμός Βιβλιοθήκης.— Κατὰ τὸ ἔτος 1970 ἡ βιβλιοθήκη τοῦ ἡμετέρου Ἰνστιτούτου ἐπλουτίσθη διὰ 400 καὶ πλέον νέων βιβλίων ἢ τευχῶν (ἀριθ. εἰσαγ. 2379 - 2804), προελθόντων κυρίως ἐξ ἀγορᾶς, ἀλλὰ καὶ ἐκ δωρεῶν ἢ

1. Βλ. «Θησαυρίσματα», τόμ. 6 (1969), σ. 317 - 318.

ἀνταλλαγῶν. Ἐκ τῶν δωρητῶν δὲν δυνάμεθα νὰ σημειώσωμεν ἢ ὀλίγους μόνον, ὡς π. χ. τὴν Ἑθνικὴν Τράπεζαν τῆς Ἑλλάδος, τὴν Ἑταιρείαν Μακεδονικῶν Σπουδῶν, τοὺς κ.κ. Ν. Πανταζόπουλον, Ε. Λουτίζον, Ἰ. Χασιώτην, Κ. Κύρρην καὶ τὰς κυρίας καὶ δεσποινίδας Ἐφην Π. Μιχελῆ, Μαρίαν Νυσταζοπούλου, Ἑλένην Κακουλίδη καὶ Maria Francesca Tierolo. Πρὸς τοὺτους καὶ τοὺς λοιποὺς μὴ μνημονευομένους δωρητὰς εὔμεθα λίαν εὐγνώμονες. Πρὸς τούτοις ἤρχισαμεν φωτοτυποῦντες σπάνια καὶ ἐνδιαφέροντα φυλλάδια καὶ βιβλία τῆς Μαρκιανῆς Βιβλιοθήκης τῇ βοηθείᾳ τοῦ φωτοτυπικοῦ μηχανήματος τοῦ Ἰνστιτούτου, ὅπερ ἐξασφαλίζει εὐθὴνὸν κόστος. Τὰ φωτοτυπούμενα, βιβλιοδετούμενα ἀκολούθως, εἰσάγονται ὡς βιβλία εἰς τὴν βιβλιοθήκην μας, ἢ ὅποια οὕτω πλουτίζεται διὰ πολυτίμων ἐκδόσεων. Τὴν ἐργασίαν ταύτην θὰ συνεχίσωμεν εἰς τὸ μέλλον συστηματικώτερον. Ἐξ ἄλλου ὀλίγα ἀντίτυπα ἐκ τῶν πολλαπλῶν τῆς βιβλιοθήκης μας, ζητηθέντα ὑπὸ τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Βρετανικοῦ Μουσείου, ἀπεστείλαμεν εἰς αὐτὴν δωρεάν, ἕτερα δὲ προσεφέρομεν εἰς τὴν ἐν Ἀθήναις Γεννάδειον Βιβλιοθήκην.

6) Διὰ λ ἐ ξ ε ι ς. — Τὴν 19ην Ἰουνίου εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τῶν Γενικῶν Συνελεύσεων τῆς παλαιᾶς Ἑλληνικῆς Ἀδελφότητος διοργανώσαμεν διάλεξιν τῆς κυρίας Anika Vukčević Skovran, διευθυντρίας τοῦ Μουσείου τοιχογραφιῶν τοῦ Βελιγραδίου, μὲ θέμα «*Ὁ Ἕλλην ζωγράφος Ἰωάννης Ἀπακᾶς ὡς καλλιτέχνης μνημειακῶν συνθέσεων*». Ἡ κ. Skovran, ὁμιλήσασα εἰς τὴν ἰταλικήν, παρουσίασε καὶ εἰς ὥραίας ἐγγράμους προβολὰς τέσσαρας ἀγνώστους εἰκόνας τοῦ Κρητὸς ζωγράφου Ἰωάννου Ἀπακᾶ προσφάτως ἀνακαλυφθείσας ὑπ' αὐτῆς ἐν τῇ σερβικῇ Μονῇ τῆς Kupa, ὡς καὶ ἄλλα ἀνυπόγραφα ἔργα, τὰ ὅποια προσγράφει εἰς αὐτόν. Τὴν κ. Skovran, τὴν ὁποίαν εἵχομεν φιλοξενήσει κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἀκριβῶς πρὸς συγκριτικὴν μελέτην τῶν σπουδαίων τούτων εὐρημάτων τῆς πρὸς τὰς ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ Ἰνστιτούτου εἰκόνας τοῦ Ἀπακᾶ (βλ. ἔκθεσιν παρελθόντος ἔτους), παρουσίασεν εἰς τὸ πολυπληθὲς ἀκροατήριον ὃ διευθυντὴς τοῦ Ἰνστιτούτου. Σημειωτέον ὅτι ἡ κ. Skovran παρεχώρησεν εἰς ἡμᾶς εὐγενῶς τὴν διάλεξιν τῆς πρὸς δημοσίευσιν εἰς τὸν τόμον 7 (1970) τῶν «Θησαυρισμάτων»¹.

7) Π α ρ ο χ ῆ ἐ π ι σ τ η μ ο ν ι κ ῶ ν π λ η ρ ο φ ο ρ ι ῶ ν. — Κατὰ τὴν καθιερωμένην συνήθειαν, ἀναγράφομεν κατωτέρω τὰ ὀνόματα τῶν πολυαρίθμων μελετητῶν, Ἑλλήνων καὶ ξένων, οἵτινες ἀπηνθύνθησαν εἰς τὸ Ἰνστιτούτον δι' ἀλληλογραφίας ἢ ἦλθον καὶ εἰργάσθησαν ἐν αὐτῷ πρὸς ἀνεύρεσιν διαφορῶν πληροφοριῶν ἐπὶ ἀπασχολούτων αὐτοὺς ἐπιστημονικῶν ζητημάτων. Τὸ πλῆθος καὶ ἡ ποικιλία τῶν ζητημάτων τούτων δεικνύουν ἄφ' ἐνὸς τὴν ἔκτασιν τῶν ἐνδιαφερόντων τὸ διεθνὲς ἐπιστημονικὸν κοινὸν θεμάτων τῶν ἀπτομένων κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον τῆς ἀρμοδιότητος τοῦ Ἰνστιτούτου μας, καὶ ἄφ' ἑτέρου τὴν προσπάθειαν τὴν ὁποίαν καταβάλλομεν πάντοτε, ἵνα ἀνταποκριθῶμεν πάσῃ δυνάμει εἰς τὰς ἀπαιτήσεις παντὸς ζητούντος τὴν ἡμετέραν γνώμην καὶ συνδρομήν.

Δι' ἀλληλογραφίας παρεσχέθησαν πληροφορίες εἰς τὸν Mgr. Paul Canart (Πρώμη - Βατικανόν) περὶ τοῦ ἑλληνικοῦ κώδικος *Veron. Capitolar.* 132, φ. 172-173ν, εἰς τὴν καθηγῆτρ. Δίδα Enrica Follieri περὶ ζητημάτων τῆς κριτικῆς ἐκδόσεως τοῦ βυζαντινοῦ

1. Σελ. 110 - 126.

στιχουργήματος «Διήγησις Βελισαρίου», εἰς τὴν Διεύθυνσιν τῆς Γενναδείου Βιβλιοθήκης (Ἀθῆναι) περὶ τοῦ Ἰωάννου Πατούσα καὶ τοῦ προβλήματος τῆς ὑπ' αὐτοῦ μεταφράσεως τῶν Μύθων τοῦ Αἰσώπου, εἰς τὸν κ. Α. Βρανούσην (Ἀθῆναι) περὶ σπανίων ἐντύπων τοῦ Ἰνστιτούτου, τῶν ὁποίων ἀπεστείλαμεν καὶ φωτοτυπίας, εἰς τὸν κ. Κ. Λασιθιωτάκη (Ἀθῆναι) περὶ τοῦ ἐν Βενετίᾳ ναοῦ τοῦ San Giovanni Elemosinario, εἰς τὸν κ. Γ. Λαῖον (Ἀθῆναι) περὶ τοῦ ἐν Βενετίᾳ Palazzo Gradenigo, τοῦ ὁποίου ἀπεστείλαμεν καὶ φωτογραφίαν, εἰς τὸν κ. Δημήτρ. Συναδηγὸν (Ἀθῆναι) περὶ ἄρθρου περὶ τῆς οἰκογενείας τῶν Συναδηγῶν δημοσιευθέντος εἰς τὸ «*Bollettino Araldico*», τοῦ ὁποίου ἀπεστείλαμεν καὶ φωτοτυπίας, εἰς τὸν κ. Γεώργ. Στεργίου (Ἀθῆναι) περὶ τοῦ βίου τοῦ κρητικῆς καταγωγῆς μαθηματικοῦ Andrea Musalo, τοῦ περιεχομένου εἰς τὸν ὑπ' ἀριθ. 716/5 κώδικα τοῦ Seminario Patriarcale τῆς Βενετίας, τοῦ ὁποίου κώδικος ἀπεστείλαμεν καὶ μικροταινίαν, εἰς τὸν κ. Ἰωάννην Χανιώτην (Ἀθῆναι) περὶ τῶν ψηφιδωτῶν τοῦ ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἁγίου Μάρκου τῆς Βενετίας παρεκκλησίου τοῦ Ἁγίου Ἰσιδώρου, τῶν ὁποίων ἀπεστείλαμεν καὶ φωτογραφίας, εἰς τὸν καθηγ. κ. Δημ. Πετρόπουλον (Θεσσαλονίκη) περὶ τῶν βενετικῶν ἐκδόσεων τῶν ἔργων τοῦ Μαρίνου Τζάνε Μπουνιαλῆ, εἰς τὸν καθηγ. κ. Ἰ. Καραγιαννόπουλον (Θεσσαλονίκη) περὶ τῆς ἀρμενικῆς ἱστορίας Φαύστου τοῦ Βυζαντίου, τῆς ὁποίας καὶ ἀπεστείλαμεν ἀντίτυπον, εἰς τὸν καθηγ. κ. Ἰωάννην Φουντούλην (Θεσσαλονίκη) περὶ τῆς ἐν τῷ «Πεντηκοσταρίῳ» τοῦ 1552 περιεχομένης Ἀκολουθίας τῶν Μεγάλων Ὁρῶν τῆς παραμονῆς τῆς Πεντηκοστῆς, τῆς ὁποίας ἀπεστείλαμεν καὶ φωτοτυπίας, εἰς τὸν κ. Χαράλ. Παπαστάθη (Θεσσαλονίκη) περὶ τῶν ἐν τῷ ἡμετέρῳ Ἰνστιτούτῳ σωζομένων πατριαρχικῶν συγχωροχαρτίων, τῶν ὁποίων ἀπεστείλαμεν καὶ φωτοτυπίας, εἰς τὸν κ. Διονύσιον Τσερώνην (Πάτραι) περὶ τῶν ἐν Λιβόρνῳ ἐπιτυμβίων ἐπιγραφῶν Ἰωάννου καὶ Ἰωακείμ Βαλλαμόντη καὶ τῶν εἰς τὸ ληξιαρχικὸν βιβλίον θανάτων τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος Λιβόρνου ἀποβιωτηρίων πρᾶξεων μελῶν τῆς οἰκογενείας Τσερώνη, τῶν ὁποίων ἀπεστείλαμεν καὶ φωτοτυπίας, εἰς τὸν κ. Ἐλευθέριον Πλατάκη (Ἡράκλειον Κρήτης) περὶ μελετήματος τῆς Dem. Hemmerdinger δι' εἰδήσεις περιηγητῶν περὶ Κρήτης, τοῦ ὁποίου ἀπεστείλαμεν καὶ φωτοτυπίας, εἰς τὸν ἀρχιμανδρίτην κ. Μύρ. Παπαδάκη (Ρέθυμνον Κρήτης) περὶ τῶν ἐκδόσεων τῆς Ἀκολουθίας τοῦ Ἁγίου Γοβδελαῖ ὑπὸ Ἑμμανουὴλ Τζάνε Μπουνιαλῆ, εἰς τὸν κ. Κ. Κύρην (Λευκωσία Κύπρου) περὶ τῶν ἐν τῷ Παλαιῷ Ἀρχεῖῳ τοῦ Ἰνστιτούτου (φάκ. 71 καὶ 277) ἐγγράφων τῆς διαθήκης καὶ τῆς διαχειρίσεως τῆς κληρονομίας τοῦ Μαξιμιλιανοῦ Tronco, τῶν ὁποίων ἀπεστείλαμεν καὶ φωτοτυπίας, εἰς τὸν κ. Κ. Μυριανθέα (Λευκωσία) περὶ Γερασίμου Χριστοφόρου Μυριανθέως, εἰς τὸν ἐν Σορβόννῃ καθηγητὴν κ. Roger Lathulière (Παρίσιοι) περὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ Παλαμήδου εἰς τὴν μεσαιωνικὴν λογοτεχνίαν, εἰς τὸν κ. Const. Marinesco (Sèvres τῆς Γαλλίας) περὶ προσφάτων μελετῶν διὰ τὰ βυζαντινὰ μυθιστορήματα, τῶν ὁποίων ἀπεστείλαμεν καὶ φωτοτυπίας, εἰς τὴν Δίδα Danielle Négro (Νίκαια τῆς Γαλλίας) περὶ βιβλιογραφίας περὶ βενετικῆς τέχνης, εἰς τὸν κ. Joh. Koder (Μόναχον) περὶ τῶν Βενετῶν σοπρακομήτων Εὐβοίας κατὰ τὰ τέλη τοῦ ΙΔ' αἰῶνος, εἰς τὸν καθηγ. κ. H. Hunger (Βιέννη) περὶ τῶν εἰς τὰ Κρατικά Ἀρχεῖα τῆς Βενετίας (Miscell. Atti diplomatici e privati, b. 45, φφ. 24r - 96r) ἑλληνικῶν ἐπιστολῶν τοῦ σουλτάνου Βαγιαζήτ, τῶν ὁποίων ἀπεστείλαμεν καὶ μικροταινίαν, ὥς καὶ περὶ ἀνεκδότων βιογραφικῶν στοιχείων ἀφορῶντων εἰς τὸν ἐν Βενετίᾳ Ἕλληνα ζωγράφον

Μάρκον Μπαθᾶν, εἰς τὸν κ. Alexander von Randa (Βιέννη) περὶ τοῦ κατὰ τὸν ΙΣ΄ αἰῶνα προέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Ἀδελφότητος Βενετίας Μανουὴλ Καντακουζηνοῦ καὶ εἰς τὸν κ. A. L. Vincent (Birmingham) ἐπὶ τῆς ὑπ' αὐτοῦ παρασκευασθείσης κριτικῆς ἐκδόσεως τῆς κωμωδίας «*Φορτουνᾶτος*» τοῦ Μάρκου Ἀντωνίου Φωσκόλου καὶ τῶν ἐκδοτικῶν, φιλολογικῶν κλπ. προβλημάτων αὐτῆς.

Ἐπεσκέφθησαν δὲ τὸ Ἰνστιτούτον καὶ εἰργάσθησαν ἐν αὐτῷ, εἰς τὴν βιβλιοθήκην, τὰ ἀρχεῖα ἢ τὸ Μουσεῖον (οἱ πλεῖστοι κατ' ἐπανάληψιν) ἢ συνεβουλευθήσαν τὸν διευθυντὴν περὶ διαφόρων ἐπιστημονικῶν θεμάτων ὁ καθηγ. κ. Antonio Carile (Βενετία) περὶ τῶν εἰς βυζαντινὰ καὶ νεοελληνικὰ κείμενα φερομένων διαλόγων μεταξὺ ἀνθρώπου καὶ Χάροντος, ὁ πατὴρ Mario Cattapan (Βενετία) περὶ τοῦ ἐκδεδομένου καταλόγου τῶν ὑπὸ Ἰανοῦ Λασκάρεως κομισθέντων ἐξ Ἀνατολῆς ἑλληνικῶν χειρογράφων, ὁ Ἀρμένιος πατὴρ Mesrobio Gianascian (Βενετία) περὶ ἐρμηνείας χωρίου τοῦ Γεωργίου Κεδρηνοῦ περὶ Λαβίδ Κουροπαλάτου, ἡ κα Giovanna Spezzani (Βενετία) περὶ τῆς κωμωδίας «Ὁ Χάσης» τοῦ Δ. Γουζέλη, ὁ κ. Benedetto de Scarpis (Βενετία) περὶ τῆς χαρτογραφίας τῆς νήσου Κρήτης, ἡ Δις Anna Gentilini (Παδούη) περὶ δυσσευρέτων ἑλληνικῶν ἐντύπων τοῦ ΙΘ' αἰῶνος ἀφορώντων εἰς τὸν Πίνδαρον, ὁ πατὴρ Carmello Capizzi (Ρώμη) περὶ τοῦ ἐν Βενετίᾳ Ἑλλήνος κληρικοῦ καὶ λογίου τοῦ ΙΗ' αἰῶνος Σπυρίδωνος Μήλια, ὁ Don Luigi Bressan (Ρώμη) περὶ τῶν διαζυγίων τῶν Ἑλλήνων τῶν ἀπασχολησάντων τὴν Σύνοδον τοῦ Trento, ἡ Δις Maria Stenchine (Ρώμη) περὶ τοῦ Κρητὸς ζωγράφου Μιχαὴλ Δαμασκηνοῦ, ὁ κ. Michele D'Elia (Bari) περὶ ἑλληνικῶν εἰκόνων τοῦ Ἰνστιτούτου ἐν συγκρίσει πρὸς εἰκόνας τῆς Ἀπουλίας ὑπ' αὐτοῦ εὐρεθείσας καὶ μελετωμένας, ἡ κ. Ζωὴ Γκενάκου (Ἀθῆναι) περὶ τῶν ἐν τῷ Ἰνστιτούτῳ σωζομένων (φάκ. 397) ἐπιστολῶν τοῦ Νικηφόρου Θεοτόκη, τῶν ὁποίων παρεχωρήσαμεν φωτοτυπίας καὶ ἐπετρέψαμεν τὴν ἔκδοσιν χάριν τῆς περὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου ὑπ' αὐτῆς παρασκευαζομένης διδακτορικῆς διατριβῆς, ὁ κ. Ἰωάννης Δημακόπουλος (Ἀθῆναι) περὶ τῶν ἐν Βενετίᾳ ἀρχαιακῶν πηγῶν διὰ τὴν βενετικὴν ἀρχιτεκτονικὴν τῆς πόλεως Ρεθύμνου, ὁ κ. Ἰωάννης Τσατσαρωνάκης (Ἀθῆναι) περὶ τῆς ἐν Κρήτῃ Μονῆς Ἀγκαράθου καὶ τῶν ἐγγράφων αὐτῆς, ἡ κ. Βασιλικὴ Σταμάτη (Θεσσαλονίκη) περὶ Βικεντίου Δαμοδοῦ, ὁ κ. Γεράσιμος Πεντόγαλος (Ἀργοςτόλιον) περὶ νοταριακῶν ἐγγράφων Κεφαλληνίας, ἡ κ. Corina Nicolescu (Βουκουρέστιον) περὶ τῶν ἐν τῷ Ἰνστιτούτῳ εἰκόνων τῆς Κρητικῆς Σχολῆς, ὁ κ. Sreten Petcović (Βελιγράδιον) περὶ τῶν ἐν τῷ Ἰνστιτούτῳ εἰκόνων τοῦ ΙΣ' αἰῶνος καὶ τοῦ ἐν Βενετίᾳ Σέρβου Dionisio Vukovich Della Vecchia, ὁ κ. Jurg Meyer zur Capellen (Μόναχον) περὶ ἀναγνώσεως ἑλληνικῆς ἐπιγραφῆς εἰς ζωγραφικὸν πῖνακα τοῦ Tiziano, ὁ κ. Μιχ. Καναβάκης (Würzburg) περὶ Γαβριὴλ Σεβήρου καὶ τῶν δογματικῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων, ὁ κ. Zallony (Salzburg) περὶ τοῦ βίου καὶ τοῦ ἔργου τοῦ M. F. Zallony, συγγραφέως τοῦ γνωστοῦ περὶ Φαναριωτῶν δοκιμίου, ὁ κ. Otto Kresten (Βιέννη) περὶ τοῦ ἐν Βενετίᾳ κωδικογράφου Ἀνδρέου Δαρμαρίου καὶ περὶ τοῦ Κυπρίου Λεοντίου Εὐστρατίου, ἡ κ. Elisabeth Santschi (Λωζάννη) περὶ ἐμφυτεύσεως (livello) ἐν τῇ βενετοκρατούμένῃ Κρήτῃ, ὁ πατὴρ Gabriele Patacsi (Cureglia Ἑλβετίας) περὶ Ἰωσήφ Βρυννίου, ὁ κ. David Thomson (Λονδίνον) περὶ τῶν αἰσθητικῶν θεωριῶν τῶν Ἑλλήνων οὐμανιστῶν καὶ ὁ κ. Παναγιώτης Στεργιανόπουλος (Νέα Ὑόρκη) περὶ τῶν οἰκονομικῶν βιβλίων τοῦ Παλαιοῦ Ἀρχείου τῆς Ἑλλη-

νικῆς Ἀδελφότητος Βενετίας καὶ τῶν ἐμπορικῶν καταστίχων τοῦ Γεωργίου καὶ Ἐπιφανίου Ἡγουμένων καὶ τῶν Ν. Σάρου καὶ Κ. Σελέκη. Οἱ πλείστοι τῶν ἀνωτέρω εὔρον ἐν τῷ Ἰνστιτούτῳ μας μαρτυρίας καὶ πληροφορίας περισσότερας ἐκείνων τὰς ὁποίας προσεδόκων.

8) Σχέσεις τοῦ Ἰνστιτούτου πρὸς ἄλλα Ἐπιστημονικὰ Ἰδρύματα. Ἐπιστημονικὰ Συνέδρια.— Καὶ κατὰ τὸ ἔτος 1970 συνεχίσθη ἡ συνεργασία τοῦ Ἰνστιτούτου μετ' ἄλλων ἐπιστημονικῶν ἰδρυμάτων τῆς ἀλλοδαπῆς, ἡ συμμετοχὴ καὶ συμβολὴ του εἰς διαφόρους πνευματικὰς ἐκδηλώσεις καὶ εἰς διεθνῇ ἐπιστημονικὰ συνέδρια.

α) Ἀρξαμένης τῆς ἐκτυπώσεως τῶν πρακτικῶν τοῦ Διεθνoῦς Ἱστορικοῦ Διεκκλησιαστικοῦ Συνεδρίου τοῦ Bari (1969) μὲ θέμα «*Ἡ ἐλληνικὴ ἐκκλησία εἰς τὴν Ἰταλίαν ἀπὸ τοῦ Ἡ' μέχρι τοῦ ΙΣ' αἰῶνος. Ἀπόψεις καὶ προβλήματα*», περὶ τοῦ ὁποίου διελάβομεν ἐν τῇ περυσινῇ ἐκθέσει¹, ὁ διευθυντὴς τοῦ Ἰνστιτούτου ἐδέχθη καὶ ἐπεθεώρησε τὰ πρὸς ἐκτύπωσιν σταλέντα ἐλληνικὰ χειρόγραφα τῶν εἰσηγήσεων καὶ ἀνακοινώσεων τῶν Ἑλλήνων συνέδρων, προσαρμόσας αὐτὰ τυπογραφικῶς εἰς τοὺς κανόνας τοῦ ἀναλαβόντος τὴν ἐκτύπωσιν αὐτῶν ἐκδοτικοῦ οἴκου Antenore τῆς Παδοῦς. Ἐὰν παραστῇ ἀνάγκη, θὰ ἐπιθεωρήσῃ καὶ τὰ τυπογραφικὰ δοκίμια μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν συγγραφέων διόρθωσιν αὐτῶν. Σημειωτέον ὅτι τὴν ἰταλιστὶ παρουσιασθεῖσαν καὶ δημοσιευθεσομένην εἰς τὰ πρακτικὰ ταῦτα ἀνακοινώσιν του μετέφρασε καὶ ἐδημοσίευσεν ἤδη ἐλληνιστὶ ὑπὸ τὸν τίτλον «*Ἡ ἐν Βενετίᾳ Ἑλληνικὴ Κοινότης καὶ οἱ μητροπολίται Φιλαδελφείας*» ἐν «Ἐπετηρίδι Ἑταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν», τόμ. 37 (1969 - 1970), σ. 170 - 210 καὶ 473 - 474.

β) Ὁ διευθυντὴς τοῦ Ἰνστιτούτου μετέσχεν, ὡς ἐκπρὸσωπος αὐτοῦ, εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις συγκληθὲν ἀπὸ 7 - 13 Μαΐου 1970 Β' Διεθνὲς Συνέδριον Σπουδῶν Νοτιοανατολικῆς Εὐρώπης. Ὑπὸ τῆς Ὁργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Συνεδρίου τούτου ὥρισθη ὑπεύθυνος τῆς Section III (Linguistique - Littérature) καὶ ἐφρόντισε διὰ τὴν κανονικὴν διεξαγωγὴν τῶν ἐργασιῶν τοῦ τμήματος αὐτοῦ. Τὴν 8ην Μαΐου προήδρευσε τῆς ἀπογευματινῆς συνεδρίας κατὰ τὴν συζήτησιν τοῦ Thème-cadre 10 (L'humanisme dans le Sud - Est Européen). Εἰς τὸ συνέδριον τοῦτο παρουσιάσθησαν ἀξιόλογοι ἀνακοινώσεις, μερικαὶ τῶν ὁποίων ἀνεφέροντο εἰς βενετοκρατούμενας ἐλληνικὰς περιοχάς.

γ) Ὅρισθεις δι' ἀποφάσεως τοῦ κ. Ὑπουργοῦ Θρησκευμάτων καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας ὡς μέλος τῆς ἑξαμελοῦς ἐλληνικῆς ἀντιπροσωπίας εἰς τὸ ἐν Μόσχᾳ ἀπὸ 16 - 23 Αὐγούστου συγκληθὲν ΙΓ' Διεθνὲς Συνέδριον Ἱστορικῶν Ἐπιστημῶν, ὁ διευθυντὴς τοῦ Ἰνστιτούτου μετέβη εἰς τὴν ρωσικὴν πρωτεύουσιν ὁμοῦ μετὰ τῶν ἄλλων ὀρισθέντων πανεπιστημιακῶν καθηγητῶν κ. κ. Δ. Ζακυθινοῦ, Δ. Δελιβάνη, Ἰ. Τριανταφυλλοπούλου καὶ Ἀ. - Αἰ. Ταχιάου καὶ μετέσχε τῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ. Τὸ συνέδριον τοῦτο ὑπῆρξε τὸ πολυαριθμότερον πάντων τῶν μέχρι σήμερον διεθνῶν ἱστορικῶν συνεδρίων καὶ ἀπετέλεσε νέον σταθμὸν προόδου διὰ τὰς διεθνεῖς ἱστορικὰς σπουδάς. Ἡ ἐλληνικὴ ἀντιπροσωπία, μολοντί τοσοῦτον ὀλιγάριθμος, ἐπετέλεσεν ἔργον χρήσιμον καὶ ἱκανοποιητικόν. Τὰ πλείστα τῶν μελῶν αὐτῆς εἶχον ὀρισθῇ ὡς ἀντιπρόεδροι τμημάτων ἢ ἐμπειρογνώμονες. Ὁ διευθυντὴς τοῦ Ἰνστιτούτου ἐξετέλεσε χρῆν ἀντιπροέδρου, ὡς εἶχεν ὀρισθῇ εἰς

1. Βλ. «Θησαυρίσματα», τόμ. 6 (1969), σ. 323 - 324.

τὸ πρόγραμμα, τῆς ἐπὶ τῶν προβλημάτων τῆς Εὐρώπης κατὰ τὸν ΙΖ' αἰῶνα συνεδρίας (20 Αὐγούστου). Ἐν τῷ πλαisiῳ τῶν ἐργασιῶν τοῦ συνεδρίου διεξήγαγεν ἐπιτυχῶς τὰς ἐργασίας τῆς καὶ ἡ Διεθνῆς Ἑνωσις Βυζαντινῶν Σπουδῶν καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν τῆς 22^{ας} Αὐγούστου, ὑπὸ τὴν διευθύνσιν τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως τῆς Ἑνώσεως ταύτης κ. Δ. Ζακυθνοῦ. Κατὰ τὴν συνεδρίαν ταύτην συνεζητήθη τὸ θέμα «*Τὸ Βυζάντιον καὶ ἡ Ρωσία ἀπὸ τοῦ ΙΑ' μέχρι τοῦ ΙΕ' αἰῶνος*», μὲ ὁμιλητὰς τοὺς γνωστοὺς βυζαντινολόγους κ. κ. V. Lazarev, G. Ostrogorsky, I. Sevdzenko, R. Müller καὶ Ἑλένην Ahrweiler. Κατὰ δὲ τὰς ἐργασίας τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως τῆς Διεθνοῦς Ἐπιτροπῆς Ἱστορικῶν Ἐπιστημῶν (15 καὶ 23 Αὐγούστου) πρὸς συζήτησιν ὀργανωτικῶν, οἰκονομικῶν καὶ ἄλλων θεμάτων, ὁ διευθυντὴς τοῦ Ἰνστιτούτου, ὡς Γενικὸς Γραμματεὺς τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπιτροπῆς Ἱστορικῶν Ἐπιστημῶν, ἀντεπροσώπευσε τὴν Ἑλλάδα. Τὸ Συνέδριον παρέσχεν εἰς ἡμᾶς τὴν εὐκαιρίαν χρησίμων ἐπαφῶν μετὰ πολλῶν ξένων ἐκπροσώπων τῆς ἱστορικῆς ἐπιστήμης καὶ εἰδικώτερον τῆς βυζαντινολογίας.

δ) Κατὰ τὴν ἐν Βενετίᾳ συγκληθεῖσαν ἀπὸ 24 Αὐγούστου - 2 Σεπτεμβρίου διακυβερνητικὴν διάσκεψιν τῶν κρατῶν τῆς Unesco μὲ θέμα τὴν μορφωτικὴν αὐτῶν πολιτικὴν ἀπὸ πλευρᾶς θεσμῶν, διοικήσεως καὶ οἰκονομίας, ὁ διευθυντὴς τοῦ Ἰνστιτούτου ὠρίσθη διὰ σχετικῆς ὑπουργικῆς ἀποφάσεως ὡς μέλος τῆς ὑπὸ τὸν Ὑφυπουργὸν Προεδρίας Κυβερνήσεως καθηγ. κ. Δ. Τσάκωναν ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπίας, τῆς ὁποίας ἕτερα μέλη ἦσαν ὁ Γενικὸς Διευθυντὴς Πολιτιστικῶν Ὑποθέσεων τοῦ Ὑπουργείου Προεδρίας Κυβερνήσεως κ. Γεώργιος Κουρνούτος καὶ ὁ διευθυντὴς Μορφωτικῶν Σχέσεων τοῦ αὐτοῦ Ὑπουργείου κ. Γεώργιος Μαραγκίδης. Αἱ ἐργασίαι τῆς διασκέψεως διεξήχθησαν ἐπιτυχῶς. Τὸ ἡμέτερον Ἰνστιτούτον κατέβαλε πᾶσαν προσπάθειαν πρὸς διευκόλυνσιν τῆς Ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπίας εἰς τὸ ἔργον τῆς.

ε) Ὁ διευθυντὴς τοῦ Ἰνστιτούτου προσκληθεὶς ὑπὸ τῆς Ἑταιρείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν, μετέβη ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Θεσσαλονίκην καὶ ἔδωκε διάλεξιν τὴν 16ην Φεβρουαρίου περὶ τῆς ἱστορίας τῆς ἐν Βενετίᾳ Ἑλληνικῆς Ἀδελφότητος, τῆς πνευματικῆς τῆς προσφορᾶς καὶ τῶν καλλιτεχνικῶν τῆς θησαυρῶν μετὰ φωτεινῶν προβολῶν εἰκόνων τῆς συλλογῆς τοῦ Ἰνστιτούτου. Σκοπὸς τῆς διαλέξεως ὑπῆρξε νὰ καταστήσῃ πάντα ταῦτα γνωστὰ εἰς τὸν πνευματικὸν κόσμον τῆς πρωτευούσης τοῦ ἑλληνικοῦ Βορρᾶ. Γαλλικὴ μετάφρασις τοῦ μεγαλυτέρου μέρους τῆς διαλέξεως παρεχωρήθη ὑπ' αὐτοῦ πρὸς δημοσίευσιν ἄνωγύμως ὑπὸ τὸν τίτλον «*A Venise. Le Campo dei Greci*» εἰς τὸ περιοδικὸν «*Europe Sud-Est*», quatrième série, ἀριθ. 76 (avril 1970), σ. 35 - 42.

ς) Ὁρισθεὶς δι' ὑπουργικῆς ἀποφάσεως ὡς ἐπίτροπος τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν διεθνῇ καλλιτεχνικὴν ἔκθεσιν XXXV Biennale τῆς Βενετίας, ὁ διευθυντὴς τοῦ Ἰνστιτούτου κατέβαλε πᾶσαν προσπάθειαν διὰ τὴν ριζικὴν ἀνακαίνισιν τοῦ ἡρειπωμένου σχεδὸν ἑλληνικοῦ περιπτέρου τῆς ἐκθέσεως καὶ ἀκολούθως τὴν εὐπρόσωπον ἐμφάνισιν αὐτοῦ καὶ τὴν καλὴν παρουσίαν τῶν ἐκθεμάτων καὶ τέλος τὴν καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἐκθέσεως (24 Ἰουνίου - 25 Ὀκτωβρίου) εὐρυθμὸν λειτουργίαν αὐτοῦ, ὡς καὶ τὴν εἰς τὴν ἰταλικὴν γλῶσσαν μετάφρασιν καὶ ἐκτύπωσιν τοῦ καταλόγου τῶν ἐκθεμάτων¹. Εἰς τὸ

1. Βλ. La Biennale di Venezia. 35^a Biennale internazionale d'arte. 24 giugno/25 ottobre 1970, σ. 54 - 59 καὶ πίν. 39 - 42.

ἔργον τοῦτο ἐβοηθήθη σημαντικῶς ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως τοῦ Ἰνστιτούτου κ. Σωτ. Μεσσήνη καὶ ὑπὸ τοῦ ἐξ Ἀθηνῶν ἐλθόντος κατὰ τὰς παραμονὰς τῶν ἐγκαινίων τῆς ἐκθέσεως Γενικοῦ Γραμματέως τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Biennale καὶ τεχνοκρίτου κ. Ἀνδρέου Ἰωάννου. Εἰς τὸ ἑλληνικὸν περίπτερον ἐξέθεσαν ἔργα οἱ ζωγράφοι κ. Ἑλένη Ζέρβα καὶ ὁ κ. Γιώργος Ἰωάννου, ὁ χαράκτης κ. Γιάννης Παπαδάκης καὶ ὁ γλύπτης κ. Γιάννης Παρμακέλης. Τὰ ἔργα τῶν προεκάλεσαν λίαν εὐμενεῖς κριτικὰς καὶ ἐπαινετικὰ σχόλια καὶ προσείλκυσαν ἱκανοὺς ἐπισκέπτας, ἀλλὰ καὶ ἀγοραστάς. Τὸ ἑλληνικὸν περίπτερον ἠλεκτροφωτίσθη διὰ πρώτην φορὰν καὶ οὕτω κατέστη δυνατόν νὰ παραμείνῃ ἀνοικτὸν καὶ κατὰ τὰς νυκτερινὰς ὥρας. Τὸ Ἑλληνικὸν Ἰνστιτούτον θέλει νὰ πιστεύῃ ὅτι, μολοντί ἐπρόκειτο περὶ ἔργου ἐξερχομένου τῶν παισίων τῆς ἀρμοδιότητός του, συνέβαλε κἄπως εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ἑλληνικῆς ἐμφανίσεως.

Ἐκ πάντων τῶν ἀνωτέρω μαρτυρεῖται ὅτι τὸ ἡμέτερον Ἰδρυμα ἐξακολουθεῖ πάντοτε νὰ προβάλλῃ τὴν ἑλληνικὴν ἐπιστήμην καὶ τὰς ἑλληνικὰς πολιτιστικὰς ἀξίας εἰς τὸν διεθνῆ χῶρον.

Τὰ κατὰ τὸ ἔτος 1970 ὡς ἄνω ἐκτεθέντα πεπραγμένα τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἰνστιτούτου Βενετίας δεικνύουν, πιστεύω, ὅτι τὸ Ἰδρυμα προχωρεῖ πλεον εἰς τὸ ἔργον του εὐρύθμως καὶ σταθερῶς, παρὰ πᾶσαν παρουσιαζομένην ἀντιξοότητα, καὶ ὅτι ἔχει ἤδη δημιουργήσει τὰς προϋποθέσεις διὰ μίαν ἔτι μείζονα ἀνάπτυξιν τῆς δραστηριότητός του. Πρὸς τοῦτο οὐδενὸς ἄλλου ἔχει ἀνάγκην, εἰ μὴ μόνον τῶν στοιχειωδῶς ἀναγκαίων ὑλικῶν μέσων. Εἶναι ἐνθαρρυντικὸν ὅτι ἔχει ἤδη ἐπιδειχθῇ ἀπόλυτος κατανόησις ἐκ μέρους τῶν ἀρμοδίων καὶ δυναμένων νὰ παράσχουν ἀποφασιστικὴν βοήθειαν. Ἐλπίζω ὅτι λίαν συντόμως τὸ ὑπὲρ τοῦ Ἰνστιτούτου ἐκδηλωθὲν πολλαχόθεν ζῶηρον ἐνδιαφέρον θὰ ὀδηγήσῃ εἰς ριζικὰς λύσεις ἐξασφαλιζούσας μονίμως τὴν ἐπιβίωσιν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν του εἰς τὸ μέλλον. Θεωρῶ δὲ καθήκον μου νὰ ἐκφράσω καὶ ἐντεῦθεν τὴν βαθεῖαν εὐγνωμοσύνην μου πρὸς πάντας τοὺς πολυαριθμοὺς συνεργάτας, φίλους καὶ συμπαράστατάς τοῦ Ἰδρύματος καὶ κατὰ πρῶτον λόγον εἰς τὴν Ἐποπτικὴν αὐτοῦ Ἐπιτροπὴν, ἥτοι τὸν Πρόεδρον αὐτῆς ἀκαδημαϊκὸν κ. Ἀναστάσιον Ὁρλάνδον καὶ τὰ μέλη αὐτῆς, τόσον τὰ παλαιὰ καὶ ἀποχωρήσαντα, τὸν ἀκαδημαϊκὸν κ. Διονύσιον Ζακυνθινὸν καὶ τὸν πρέσβυν κ. Εὐστάθιον Βεργῆν, ὅσον καὶ τὰ νέα, τὸν Διευθυντὴν Μορφωτικῶν Σχέσεων τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν πρέσβυν κ. Δημήτριον Ἡρακλείδην καὶ τὸν Γενικὸν Διευθυντὴν Πολιτιστικῶν Ὑποθέσεων τοῦ Ὑπουργείου Προεδρίας Κυβερνήσεως κ. Γεώργιον Κουρνοῦτον. Ἡ εὐγενής, πεφωτισμένη καὶ σταθερὰ συμπαράστασις τῶν ὑπῆρξε δι' ἐμὲ ἡ πολυτιμότερα ἐνίσχυσις εἰς τὸ δύσκολον ἔργον μου.

Ἐν Βενετίᾳ, τῇ 31 Δεκεμβρίου 1970.

Ὁ Διευθυντὴς τοῦ Ἰνστιτούτου
Μ. Ι. Μανούσακας